

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest egyetem-utca 4. sz.)

ezeni főiskolának nyújtott nagymérvű segélyadása által lehetővé tette az átalakulást s ezenkívül példájával hatva, másokat is lelkesített hasonló áldozatok hozására.

E nehéz időkben tanusított áldozatkészsége s a törvényes szabadság mellett való bátor felépése annyira megszerezte számára a közbizalmat, hogy 1859-ben a tiszántúli egyházkerület — néhány év óta már üresen álló — főgondnoki székebe ültette őt addig is, míg e hely betöltése szabályszerű választás által megtörténhetnék.

A nemes gróf elfogadta a felajánlott hivalt s viselte azt e nehéz időben úgy, hogy nem csupán a tiszántúli egyházkerület hálás elismerését érdemelte ki, de magára vonta a közfigyelmet, — méltóvá tette magát az összes protestáns egyház, sőt az egész nemzet tisztelésére.

A magyar protestáns egyház a legnagyobb megpróbáltatásnak nézett akkor elébe. A patens ki volt adva. Az egyház — ragaszkodva országos törvényeken nyugvó s fejedelmi szentesítésekkel megerősített önkormányzati jogaira — nem fogadta el a patenst. A hatalom követelni, később fenyegetődni kezdett, — az egyház megállt helyén rendhíttelenül.

A tiszántúli egyházkerület 1860. január hóban közgyűlésre hívta össze az összes egyházak megbízottait. Nem volt ez olyan igen fontos eset más időkben, de most fontossá lett az akkori viszonyok miatt. A hatalom minden keze ügyébe eső eszközt megragadott, csak hogy a gyűlést meggátolja. Az összes magyar protestáns, sőt az egész ország figyelmé fordult ez alkalommal Debreczen felé, érdeklődéssel várva a történéseket. E gyűlésen Balogh Péter helyettes szuperintendens és gróf Degenfeld Imre h. főgondnoki minőségben elnökölték. E nagy nap dicsőségéből kitűnő rész illette őt, mint helyettes főgondnokot, ki egy pillanattal sem habozott, nem ingadozott, de megállta fenyegető veszélyek között is helyét.

Az egyházkerület nem is késett — nagy érdemeiről megemlékezve — megtisztelni legnagyobb bizalmával, mit csak nyújthat világi férfiaknak hálás elismerése jeléül, — s az egyházkerületi főgondnoki székbe emelte szavazatainak nagy többségével, melybe a még 1860. augusztus havában tartott közgyűlés alkalmával ünnepélyesen be is ültette.

Ez időtől fogva köztisztviselőnek örvendő főgondnok a tiszántúli egyházkerületnek. Hogy mily nagy bizalommal viseltetett iránta a magyar református egyház egyeteme, mutatja az is, hogy a b. Baldácsy-alapítványt kezelő bizottságának elnökévé őt választotta meg.

A zsinaton — mint egyházkerületi főgondnok — hivatalból képviselve az egyházkerületet, mindvégig jelen volt, annak minden tanácskozásában részt vett s egy ülésén elnökölt.

A f. évi január végen megnyílt egyetemes református konvent üléseit, az első nap kivételével, Degenfeld, mint Vay után a legidősebb főgondnok vezette. Az elhunyt mintaképe volt főurainak. Kitűnő gazda, tetőtől talpig gentleman, lelkes hazafi, egyházának hű fia.

Pár év óta azonban sokat betegeskedett, sőt állapota két évvel ezelőtt egy ízben veszélyessé vált; lábbaja, melyet az orvosok vérromlásra vezettek vissza, kinosan gyötörte. Sikertelenül azonban egy időre helyreállítani egészségét. Február első napjaiban előbbi baja ismét kiújult s ez uttal oly rohamosan fejlődött, hogy sem a legkitűnőbb budapesti orvosok, sem a Bécsből lehozott Billroth tanár nem talált segélyt és mentést számára.

Betegágát gyermekei s unokái állták körül, a legönfeláldozóbb ápolás és gondosság azonban ép oly hatálytalan maradt, mint az orvosi tudomány. Február 18-án délelőtt bejött,

a miniszterelnököt, sietve hívták az öreg gróf ágyához a főrendiház üléséből. Egy óra múlva a beteg kilehelte nemes lelkét.

Ravatalát főúri palotájában — szemben a Festetich gróffal — ősi díszszal állították fel. Koporsója körül a protestáns egyház összes főpásztorai megjelentek, megtenni a végtisztességet. Holttestét szabolcsmegyei birtokára, Téglásra szállították, hol örökre kegyelettel szentelt neje mellett akarta végülmát aludni. Neki is szól az apostoli áldás: «Hű voltál mind halálig, neked adom az élet koronáját!»

— á — r —

CSÖNDES ŐSZI . . .

(Szabolcs, október 3.)

Csöndes őszi alkonyatnál, elborult este, Ah be jó is itten ülni, édesen csövege. Néma tájon reszkető dal elaléltan zsong át, Terebélyes vén eperfa ránk hullatja lombját.

Hogy is volt csak?... folyjon a szó; útjatek hát bellebb, Hadd melegszem egy kisiskét a szívetek mellett; Ide nyugdózt a szeretet oldhatatlan láncza, — Mindenik szem lelketeknek egy-egy dobbanása.

Pezsdül a vér, buzdul az ér, gyors iramú nyelvek Most tagadva, majd fogadva hő vitára kelnek. S hangzik a szó, ősi jussról, atyafi-ostályról, Anya, leány mind megannyi született prókator.

Szellő támad, hűvös a lég, jobb odabenn, jertek, Vadliba hűz, — lusta árnyék fekszi meg a kertet, Pineze, kamra bő falatra hí, marasztal, kérve Nem kérdik itt a vendéget: «visszajó ebédre?»

Hopp a baba!... csendesebben! csitt, csucskálj édes. Adta-fattya, mily parányi, s máris olyan kényes. Tréfás garra dözög, zsörtöl a fiatal asszony, Gondja lesz rá, hogy a kedvnek véget is szakaszson.

S im beszédink itt is, ott is suttogásra válnak, Szélét fogjuk, hogy ne csengjen, koccanó pohárnak, Öreg óra a szögletben pislá szemmel néz szét, Nagyot horkol s ásitovza veri el az éjfélt.

Könnyű mámor száll szemünkre, tántorog a láb s szív, Puhá pelyhen szenderegni dís patyolat-ágy hív. Udvárunkon melán, halkan zeng föl a fonódal, Fonj be, fonj be szép szerelem aranyos hálódal.

Igy élünk mi, nyegle zajtól elvonulva, távol, Lassu kortyital szűcsölgetünk az élet borából. Tegnap is csak egy mint holnap, s holnap is miként ma, Unalomnak boldogsága s boldogság unalma.

Csöndes őszi alkonyatnál, elborult este, Hűz a szívem megpihenni a közeletekbe. Ez az ég itt, ez a tájék, ez a föld — biz' isten Tán a sir is, még a sir is melegebb lesz itten.

VÁRNAI B. SÁNDOR.

BABET.

Elbeszélés.

Irta **BAKSAY SÁNDOR.**

(Folytatás.)

Éjfélt után két óra tájban néhány honatya — így hívják itt a tánczéptelen urakat — megunta a tarokkot, és takarodót vert. Azt hiszitek, hogy az ilyen takarodóra öltözik és szokik minden ember, a kapufélfától véve bucsut; azt hiszitek, hogy utána őt peregre csöndes minden?

Nem; ez a takarodó itt a magyaroknál csak szünóra számban megy. Házior és háziasszony csitítják a zendülőket, ránczígálják le a felöltött téli ruhákat, dugdossák a muffokat, huzalkodnak a megvetemültekkel, a szegény leányok pedig, rettegve a bizonytalan jövődtől, tanácstalan állanak csoportban, öltözködniük kellenél, ha már csakugyan haza kell menni; hiszen úgy is tudják, hogy lesz még ennek utójátéka. Az alatt, míg mind az ötvenkilencz vendég kezét szorongat háziurral és háziasszonnyal, szívességet köszön, alkalmatlanokdásért engedelmet kér, kíván nyugodalmas jó éjszakát, s a sok hálálkodás a kimerült háziur arcát gyöngyökkel rakja ki: az

elbueszottak közül valakinek eszébe jut egy bucsutáncz, int a cigánynak, s újra megered a csárdás, bundában és bekendőzött fejekkel.

A polgármester tapintatosan elejét vette a közelgő zenebonának.

«Hohó! öreg czimborák, nem így alkudtunk!» kiáltott, mikor az összeesküvésnek nesztét vette. «A kapu zárva, s innen addig senkisé meg, míg meg nem szenved magáért. Kapu-váltásul mindenki tartozik magát produkálni abban a művészetben, a melyben remekelni vagy kontárkodni szokott. Ékesszólás az áldomás-ívásban, vagy egy szép költemény elmondásában. Magándal, magántáncz. A ki egyebet nem tud, ásitson egyet nyilvánosan, vagy csináljon nyulárnyékot a falon. Én mindjárt elvetem a gondját. Poharat emelek a mi várva-várt vasutunk építési felügyelőjéért!»

Czifrában mondta el, de én azt nem tudnám leírni. Nem is tartozik rám belőle egyébe, mint az, hogy az első felköszöntés tárgya az én apikám volt.

Ált elébe apika mindjárt. Ő viszont a függetlenségi párt megizmosítását tette a mennyei gondviselés főkötelességévé, s kérte a partt jelenlevő tagjait, — valamennyien azok, — hogy díszes soraikba őt is vegyék föl, s számítsanak honfiai tevékenységére mind a végig, mind a végig.

Mikor az erre keletkezett általános riadalom lecsillapodott, napirendre tért a társaság. A fiatal urak — kiknek még koruknál fogva nem illik áldomásmondásig bátorodni, — szavaltak, a leányok énekeltek sorba mind. Én sem szabadkozhattam.

Leültem a zongorához, és elénekeltém zongorakíséret mellett egy-két dalt, a mit a mult este hallottam ablakunk alatt egy utcagyerektől.

Rózsám kis kertjében,
Ugyan mi van vetve?
Hej! csalomádé, repeze,
Szól a rigó benne.

A kapitány Erzsí gratulált is a hangomnak, csak azt sajnálta, hogy a szöveg pórias. Mennyivel szebb az ő kedvencz dala.

Tavaszi lesz már, el fog a hó menni,
Beh szeretnék kék ibolya lenni.

Meglehet, de az ilyen jött-ment nem kezdheti mindjárt a kék ibolyán. Ez nagy arrogancia lenne tőle. Nem tehetek róla, de az én morva felfogásom egy szép kis idyllt lát festve ebben a pár szegényes sorban.

Csalomádé, repeze,
Szól a rigó benne.

Az öreg uraknak azonban jobban tetszett, mint a kapitány Erzsikének. Helyre kis dal. Ráfogták, hogy én ezt Brünnből hoztam. Ismételnem kellett a brünni dalt, nem is kérttem magamat, mert a szabadkozás több veszedelemmel járt volna.

Alig keltem föl a zongora mellől, Pálmafi ült helyemre. Minek tapos ez az ember mindig az én sarkamba?

Ujjait végig futtatja a billentyűkön, kikeres egy akkordot a C-re, s azon elkezdí az én rég hallott álmodott altatómat.

Ni! hol talál az ember régi ismerősré!

Megrezentem. Szívem hangosan vert. Rég elhalványult emlékek emelkedtek szemem elé, mikor egy kicsiny kis lenhaju árvalányt fésülgettek ezen a dalon Brünmben.

Én magyar leány vagyok,
A nevem Babet.
Mert Piroksa minden lány,
Rózsá nem lehet.

Pálmafi érczes, átható hangját már a második sornál csöndes méh-zsongás kezdte kísérni, mely szótagról szótagra erősödött. Az Eszti néni lágy, reszkető éneke. Az ő ifjúságának is ez

volt kedves éneke. Később az étebb dákák is csatlakoztak. Nem is képzelitek, milyen gyönyörű csengése van némelyiknek.

Borcsa is nevem, de ki
Kedvel, ezt így ejti ki:
Szép Babet, kis Babet,
Tündöklő Babet.

«No galambom, maga kis boszorkány!» mondá Eszti néni. «Alig röpöpent közénk, már is dalra vették.»

«Oh, nem engem», — tiltakoztam, — «én nem vagyok Babet, én Betty vagyok.»

«Betty?» kérdé Pálmafi gyöngéden. «Arról is teszünk.» És nyomban újra kezdte a dalt.

Én magyar leány vagyok,
Betty a nevem.
Am Piroksa más leány
S Rózsá hadd legyen.
Borcsa is nevem, de ki
Kedvel, ezt így ejti ki:
Betty, Betty, Betty szép,
Szép oltári kép.

No ez már igaz lehet. De hát mi jussa volt ő neki szemtől szemembe skálázni ezt az igazságot? Kitrömbítálni, hogy az egész társaság utána harsogja; hogy mikor oszoltunk, még a lépcsőkön is azt a refraint trillázzák:

Betty, Betty, Betty szép,
Szép oltári kép.

Aztán sohasem hallottam én azt Brünmben, hogy valakinek oda vigyenek az ablaka alá egy egész haramia bandát szurtos fekete emberekből, a kik hegedün, bőgön, furulyán az egész piacnak ismét egy álló óráig hirdessék, hogy:

Betty, Betty, Betty szép.

No nem igaz Netti, Póli vagy te Sárika? Volt arra eset, hogy tinektek a hatvani-utcában, vagy a Sándor-utcában megrohanták volna az ablakaitokat a zulukafferek fényes hajnalban?

Meglássátok, nem jó lesz még ebből!

Mert alig hogy hazaszéledtünk, alig bujtam — — no nem, nem — — ti tudjátok, milyen hamar meg az minálunk ilyenkor;... tehát az elárult és megvetett buzavirágok alig csukták magukra kamrácskájukat: ablakom alatt rejtelmes nesz, suttogás, lábdobogás támad, utána rögtön rázendül tizenkét hegedűhuron az én altatóm:

Én magyar leány vagyok,
A nevem Babet.

Találjátok ki, elringatott-e édes álomba ez a zene vagy nem? Találjátok ki, feltámasztottam-e könyökömre a fejemet vagy nem? Találjátok ki, oda lopózkodtam-e az ablakhoz vagy nem? Találjátok ki, kitekintettem-e a függönynyíláson vagy nem? Találjátok ki, a buzavirágok fölsimerték-e az egész botrány rendezőjét a fehér nyakkendőjéről, a mint az ablak előtti tamarix mögött megvonta magát? Találjátok ki, szerettem volna-e a nyakába vetni egy shawit, hogy — megfojthassam?

Nem találjátok ki.

Dideregtek volna csak ti az én helyemen, százszor is elgondoltátok volna, hogy bárcsak vége lenne már!

De én nem gondoltam ám erre. Hanem mikor mára fogaaskám is kezdtek verni a taktust, hirtelen visszabujtam, a honnét kikeltem, de nem huztam ám fülemre a takarót. Onnan hallgattam félkönyökre dülve a Csalomádé-repezét. No hát többet ne bántátok az én morva fejemet, mert ti a ti magyar eszetekkel még most is ott dideregtétek az ablakbap hat foknyi hidegben.

Hallgattam tovább, tovább, míg végre a dal beszövdött álmaim közé, ott zsongott a lelkemben még reggel is, mikor fölébredtem — — félkönyökre dülve.

Volt mit hallanom Alleluja nénitől a reggelinél. Szép is bizony! Olyan későn oltani el

a gyertyát. Az egész banda bekandikálhatott az ablakon, míg a kisasszony a haját bontotta.

«Nem lehet az Láli néni, hiszen az ablak magasan van. Nincs a világon olyan óriás cigány, a ki azt fölérné a fejével.»

«Hát a tamarix-fa mit vettét? Tán nincs a cigánynak annyi esze, hogy felkapjon rá, és onnan nézze, hogy milyen hosszú a haja némely kisasszonynak.»

«Már pedig Láli néni, az a banda mégsem láthatta az én hajamat, mert én rég az ágyban voltam, mikor elkezdtek a zenét.»

«Oh maga együgyű Borcsa! hát azt hiszi, hogy első dolguk volt a maga nótája, mihelyt oda értek?»

Ez gondolkodóba ejtett. Alig vártam, hogy fölkeljünk a reggelitől. Szaladtam volna próbát tenni, de apika visszaparancsolt. Szuperrevizióra.

A szuperrevizió pedig áll egy kőncz bekötött papirosból, tele számokkal, melyekben az egész vonal felépítményeinek költség-előírányzata foglaltatik. Ezt kellett most énnekem átvizsgálni az én morva fejemmel és cseh eszemmel, melyben most a tamariskus ágai hajlonganak, minden ághegyen egy-egy Babet és csalomádé.

Ti persze magyar lányok azon kezdenétek a szuperrevizót, hogy telefirkálnátok az egész processzust tulipánokkal, akkor ott hagynátok, hogy folytassa, a kinek tetszik. De az én apikám csak akkor magyar ám, mikor a kormányt kell szidni, de máskülönben egy borzasztó cseh, és rettenetes lengyel, a ki rosszabb a németnél. Három napig sem engedné a feketéjét velem forraltatni fel, ha hibát találna a munkámban.

Mit volt mit tennem. Nekiültem a keserves munkának, s elkezdtem összegezni. Még ez a száraz munka is a Babet rhythmusaira játszott.

Hét kilencz tizenkilencz,
Harmincz negyvenöt,
Ötvenhárom hatvanegy,
Hetven hetvenöt

És így tovább. Elhígyjétek, hogy egy tulipán sem termett a kezem után. Csak mikor a negyedik lapon az egyes oszlopot összegeztem, az összegbe irandó első számjeggyel követtem el egy kis tréfát. Tehettem én arról, hogy ez a számjegy épen zérus volt? Tehetek én arról, hogy a zérus olyan bamba kis számjegy? Ott mereszti rám a kerek szemét, mintha azt kérdené: No hát eddig van? Dehogyan eddig! hiszen tudnivaló, hogy a zérus csak úgy lesz teljessé, ha két pontocskát irnak fölébe. Ő.

De a zérus még így is incselkedett velem.

Leány, leány! hát hiába tanultad te az algebrát? Nem tudnál te az én segítségemmel egy kis képletet alkotni?

Képletet! ha csak az kell! könnyű azt megalkotni. Ujjaim a czeruzával elkezdtek mozogni, s egy pillanat alatt készen volt.

$$\frac{0+a+\delta+n}{0} = \frac{B+a+b+e+t}{0}$$

Értitek? Ödön nem osztva senkivel, és Babet nem osztva senkivel, egyenlők.

A képlet ott vonta meg magát a számoszlop alján, apró betűjegyeiben egy fejét vesztett Boris féltett titka zárva. Kaptam is ám fel a törölő gummit, hogy egy kézmozdulattal megsemmisítem.

De csak a gondolatnál maradtam, mert ablakom alatt apika árnyát látva elsuhanni, mindennél előbbvalónak tetszett a tamariskuskérdés megoldása.

Lássátok lányok! csak egy félnap alatt is mennyi istentelenséget vizstek ti végbe.

Ott hagyva a penzumot, kiszaladtam, a tornácra vonó nagy karos széket a tamarix alá czepeletem, egy ott heverő üres hordócskát a székre helyeztem, s egyik kezemmel a tamarix

alsó ágába fogózva, fölléptem a rögtönzött emelvényre. Hadd látom, mekkora hát az a cigány? Teljesen megnyugodtam. Az én öltözött asztalkámhoz, mely a sarokban áll, nem hatolhat semmi cigány szem.

Már most vissza, mondám, s épen leszállóban voltam, mikor a kis ajtó csattant, s nagy rémületemre Pálmafit láttam közeledni. Hirtelen visszaléptem, s nagy buzgósággal kezdtem tördelni a tamarix-ágakat, csak úgy pengett rólok a sok apró jégcsap. Majd jut eszembe valami igazmondás, míg számon kérdi tőlem. «Mi lesz abból Betty kisasszony?» kérdé megállva a tornász lépcsőjén.

«Tessék bemenni, mindjárt végzek.»

«Nem addig, míg meg nem tudom, mi lesz abból?»

«Tehát thea, ha tudni akarja, meghülés ellen.»

«Nem volna jobb a bodzavirág?»

«Bodzavirág? hol vegyünk azt most? Azt gondolja ön, hogy a bodza Pálfordulásakor virágzik?»

«Mért ne virágozhatnak ott, a hol a rózsza beszél és a buzavirág ragyog Pálfordulásakor is? De ki komendálta ezt a theát?»

«Hazámban kizárólag a tamarixot használják.»

«Ugy? és hát Szilédiát is szereti ez a mi cziprusunk?»

«Igen bizony». Kaptam a kérdésen. «A Morva partjait csupa tamarix szegélyezi. Meg az Elbét, a Moldvát. Meg a Visztulát is, föl egész a tengerig. Csupa tamarix az egész. Már most hát menjen be.»

Inkább elhiszi, mint oda menjen megnézni; gondoltam leszállóban. De micsoda ember ez, hogy engem ennyi képmutatásra kényszerít?

A szalonban azzal üdvözölt, hogy hogyan aludtam az éjjel?

Megint hazudnom kell. Az igazat csak nem vallhatom meg, hogy félkönyökre támasztott fejjel aludtam.

«Rosszul!» mondám, «pedig rám fért volna a jól alvás, mert apám egy egész logaritmust hagyott ki szuperrevizióra. Addig nem kapok ebédet, míg ez meg nem lesz. És térdepelni fogok, ha hiba lesz benne.»

«Tudja mit, Betty kisasszony! fogadjon el engem segítségül. Különben is föltettem magamban, hogy itt fogom untatni déli tizenkét óráig. Ha hiba lesz, legalább együtt térdepelünk. Az lesz a legboldogabb irága életemnek. Remélem, nem kukoricaszemeken.»

Az asztalhoz lépett, s beletekintett az okmányba:

«Hát ez micsoda probléma itt?»

Jaj nekem! «Semmicsoda probléma!» kiáltam, villámsebességgel elragadva előle, s a kéz alatt levő törővel erősen végighuzkodva az áruló képletet.

Elofvasta-e, vagy nem? Volt-e ideje a maga egészében felfogni, nem tudom. Mégis alighanem, mert szó nélkül ült a kimutatott helyre, szemben velem, az asztal átelleni oldalán.

Elkezdtek olvasni a függő számoszlopokat, minden számjegyet mindketten nevével nevezve. Gyorsan haladtunk.

Az utolsó lapok valamelyikén volt csupán egy kis fennakadás.

Hét, tizenhárom, huszonegy, huszonhárom. Huszonhárom meg nyolcz harminczegy.

Huszonhárom meg öt huszonnyolcz. Ez ötös számjegy.

Ez nyolczas számjegy.

Mindketten egyszerre keltünk föl s hajoltunk az okmány fölé, hogy közelebből szemügyre vegyük a kétes alaku számjegyet.

E közben feje fejemet, — nem, nem, — csak haja hajamat érintette. Egy hajszálnyi mozdulat elég lett volna ez érintést megszüntetni, de én nem mertem, — s ő talán, a milyen makacs — nem akarta ezt a hajszálát. Netti! ide is hallom a vihogástokat. Tudom, hogy tisztelt álnokságok megfordítva gondolja, hogy ő nem merte, én nem akartam. Gondoljatok a mit tetszik. Különben sem tartott ez a helyzet tovább két-három percenél. Másodperczet értse-

latért megjutalmazza Pálmafit. Akkor vette észre, hogy tárcája üres.

«Szaladj csak leánykám, hozd elő a szivar-ládát.»

Szaladtam, hoztam, de mintha minden összeesküdött volna ellenünk, a ládikában egy szivar sem volt. Semmi egyéb egy kis szultán dohánynál, és azoknál a pöhöly-papirkáknál, melyekből én szoktam néha apikának göngyölgetni.

«Tessék. Itt nincs egyéb.»

«A papa sehogysem szokta. Én készítem el neki egészen...»

«És én tőlem megtagadná ezt, Betty kis-asszony. A vendégtől. Így tisztelik Brünnben a vendégjogot?»

«Itt van hát no», mondtam, végig huzva ajkaimon a végzetes papirkát, «hanem el ne dicsékedjék vele.»

Hm! úgy látszik, a bűnjelek egyre szaporodnak. De hát vétettem én ezzel valamit a szü-

KÉPEK KHINÁBÓL. — EMLÉKMŰ A NAGY LÁMA TISZTELETÉRE.

tek ám ti rossz nyelvek! Csak addig, míg a számjegyet jól számügyre vehettük.

Sem nyolcz, sem öt, hanem három, mondtá halkan.

Tehát: huszonhárom meg három = huszonhat.

Ezentúl fennakadás nélkül folyt az összegzés, mindaddig, míg apám haza nem érkezett Stein ural.

A szalonban maradtunk mindnyájan. Apika szivarkáját vette elő, hogy — mint mondtá — a revizionális segítségbeli szolgálatbeli szolgál-

«Köszönöm», — mondtá Pálmafi, — «én ehhez nem értek.»

«Engedje hát, hogy én készítsek egyet», mondtam, s egy csipetet a papirkába göngyölítettem, s összefogva átnyújtottam. «Tessék.»

«Nem lehet ezt így meggyújtani!» kötözködött tovább.

«Ó maga nagy ártatlan! hát majd én hozok egy pohár vizet, abba belemártja az ujjá hegyét s azzal megnedvesíti a papirka szélét és kész a szivarja...»

«Felügyelő ur is úgy szokta?»

lői tisztelet ellen? És lássátok mégis alig hogy eltávoztak vendégeink, — (Pálmafi azt kérte, hogy ma délután még meglátogathasson, mert ki akar menni a tanyára s onnét csak holnapután estefelé tér vissza, — Stein ur pedig jelentős arccal azt ígérte, hogy holnap ugyan-csak estvére teszi tiszteletét.)

Tehát alig távoztak vendégeink, apika komolyan értesemre adta, hogy én Pálmafi urat túl a rendén kitüntettem.

«Ugyan apika! hát már azt az egy csipet dohányodat is sajnálod? Jól van, megveszem a

dohányodat, egy egész okát, a helyett az egy csipet helyett.»

«Nem az itt a baj, hanem más. A mit te nem értesz. A jövő héten Eulália kisasszonnyal felmentek Brünnbe. Itt semmi társas élet; ezek a kisvárosi urak és dámaik meglehetősen primitív szabású alakok.»

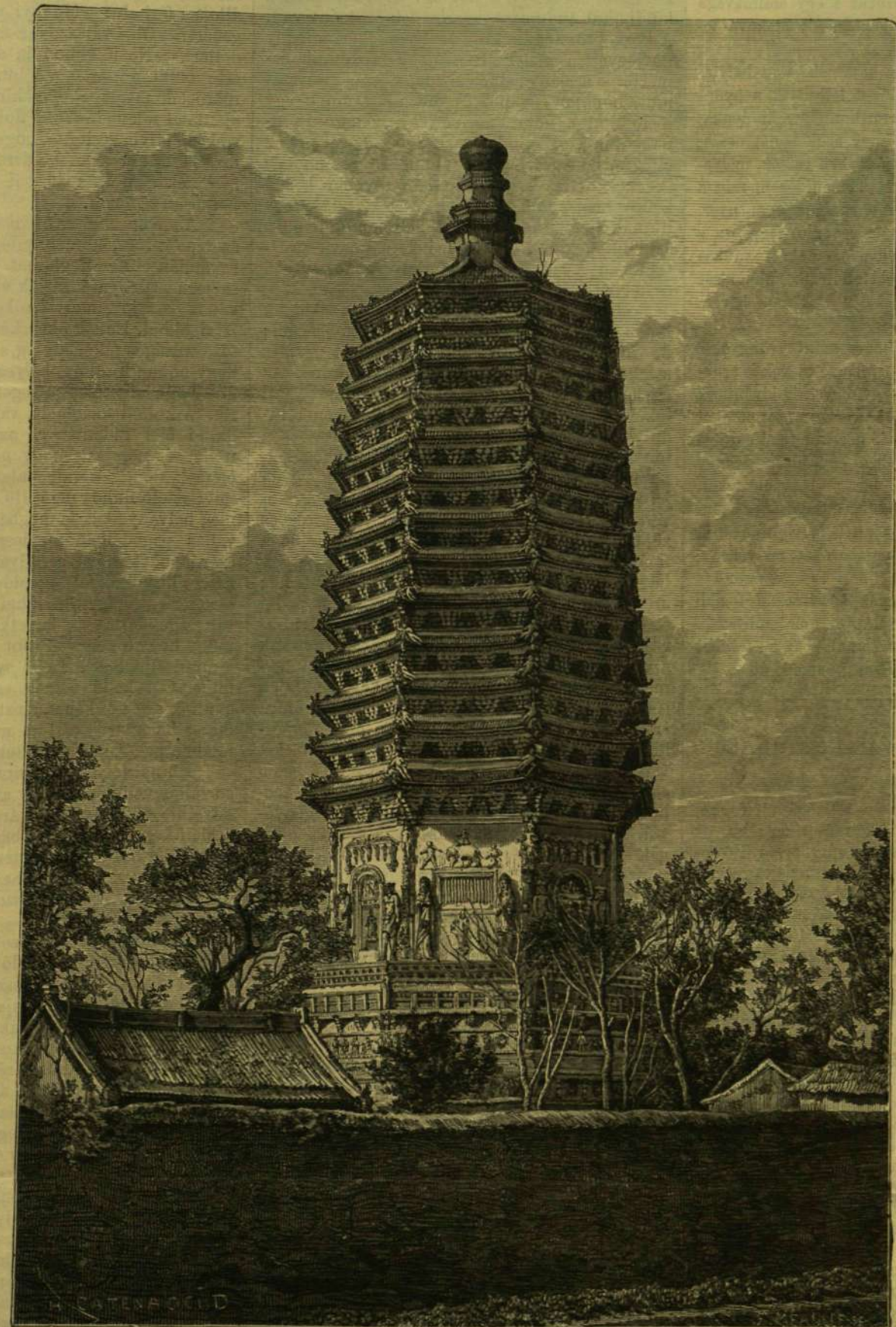
«Hát persze! apikát itt hagyjuk magára közöttük, hogy elrontsák, eltanítsák mindenféle illetlenségre.»

MESTERSÉGES GYÖNGYÖK.

Egy tuczat gőzmozdonyra lenne szükség, ha egyszerre akarnók tovaszállítani azt a nagy mennyiségű üvegyöngyöt, melyre a szép nemnek már évenként szüksége van. Legtöbbet, mint gondolhatjuk is, a francia nők fogyasztanak el. Utánuk következnek első sorban a spanyol nők mindkét földtéken s azután az Egyesült-Államok lakói. Az angolok 1871-ben 2.204,241 font gyöngyöt használtak. Nálunk magyaroknál a gyöngyöknek kevesebb

mint a Murano szigeten levő nagy velencei gyárak és a levantei kis gyárak nagyobb üzletet nem folytatnak. Velence két nagy üvegyöngy-gyára közül legnagyobb a Weberbeck-fele Murano szigeten. E gyárban körülbelül 500 férfi és nő nyer foglalkozást. Egészben véve Velencében mintegy 6000 egyén nyeri élelmét a gyöngygyártásból, de ez élelem meglehetősen nyomoruságos, mivel a gyártott gyöngyök értéke csak 300,000 lira.

A gyöngygyártása rendesen igen egyszerű, a félig folyékony állapotban levő üvegnek hajlékony-

KÉPEK KHINÁBÓL. — EGY KITŰNŐ BONZ SIREMLÉKE PEKINGBEN.

«No csak ne engem féltsen a kisasszony. — Brünnből a tavasz nyíltával lemennek Mürzschlagba. A legfontosabb pedig a mit mondani akarok az, hogy Stein ur...»

A Stein szóra nyakába ugrottam apikának, átöleltem, s azután szépen lepecséltem a nagy bajuszát, hogy nem mondhatta tovább. Háromszor akart szólni, mindaháromszor ugyanaz a lakat. Tanuljatok tőlem lányok! A negyedik kísérletre bedugtam a két fületem s kiszaladtam a konyhába.

(Folyt. köv.)

keletők van s a mi elfogy, az is legtöbbszörre olcsó üvegyöngy. Valódi drága gyöngyöket túlnyomólag India és Afrika délnői hordanak, kik azután nemcsak fejüket és nyakukat, hanem karjaikat és lábukat is feldiszipítik gyöngyökkel. Az aethiop nőknek a gyöngyök képezik jóformán egyedüli öltözetüket. Afrika bensejében a gyöngyöt több helyen pénz gyanánt fogadják el. A mongol törzsből csak a j.pán nők hordanak gyöngyöket, a khinaiak minden ilyen mű ékszert kevésbé becsülnék.

A legtöbb mesterséges gyöngyöt Velencében készítik, bár maguk az olasz nők kevés gyöngyöt hordanak. A cseh gyárak nem oly jelentékenyek,

nek s egytálla erősnek kell lennie. Még mielőtt kivennék a kemencéből, vegyi eszközökkel megfestik; a leggyakoribb festő anyagok salétrom, antimonium és ólom. Az üvegfolyadékot csövekbe öntik s egy munkás vaspálcát dug az olvasztott tömegbe s egyegy dinnyenagyságu darabot forgat ide s tova a vaslapon, hogy az kellő kerekdedséget nyerjen; azután más rúddal oly mélyedést csinál a golyóban, minőhöz hasonlót a boros palaczkok alján láthatunk. Egy más munkás ezalatt hasonló módon bányik el más üvegröggel s most a két csomót egymáshoz tolják és az összeolvadás oly teljes, hogy a golyóban levő levegő nem juthat ki. Most mindkét mun-

kés kihuzza rudját s ellentétes irányban távoznak el mintegy száz lépésnyire; az izzó üveg nem fejlődik a golyókról, míg egészen hideg nem lesz s így üres üvegeső jó létre. Ez üvegesőnek nagysága igen különböző, lehetnek oly finomak, mint a gombostű, de lehetnek oly vastagok is, mint a kar. A tarka gyöngyöket is ily üvegesővekből készítik, de az üveggömböket a kemenczéből kivéve előbb más színű olvasztott üvegbe merítik, úgy hogy a hágy-mához hasonlóan több rétegű kérgük lesz. Az üvegesővektől végtelen sokalfaját aztán a munkások és leányok nagy kosarakba elkülönítik szín és súly szerint. Majd összkötik azokat s egy szalmavágó géphez hasonló szerkezetű gépben oly alakúvá teszik, a minő szükséges.

Hátra van ezután a darabosságok és szabálytalanságok eltávolítása. Hogy ezt létesítsék, a gyöngyöket először homokkal keverik, mely a kis lyukakat betömi és meggátolja, hogy azok ismét összeolvadjanak; majd kerek hengerekbe rakják, melyeket folytonosan forgatnak a kemenczében, míg a gyöngy kellő lágyúságot és simaságot nem nyer. Most kiostálják őket, hogy az egyenlő nagyságu s egyenlő súlyú gyöngyök együvé fussanak. A munkások ezután a kész gyöngyöket felfűzik s ha kissé gyakorlottak, oly gyorsan, hogy egy nap három millió darabbal is elkészülnek.

Az India és Afrika számára szánt gyöngyöket sokkal nehezebb gyártani, mivel fűvő-csővek is szükségesek hozzá. Különösen nagy ügyesség kívánatik ahhoz, hogy az izléses arabeszk-alakokat szinponpatt létesítsék, mely keleten kiváló becsesé teszi a drága portékákat. Afrika belsejében egy fűzér gyöngy gyakran nagyobb hatással bír a benszülöttekre, mint a legtündöklőbb ezüst forint. Sajátságos azonban, hogy e műveletlen népek nem a ríktó és tündöklő színeket szeretik, hanem azokat, melyek valóban izlések.

A mesterséges gyöngyök készítésével foglalkozó gyármunkások fizetésé, mint már említettük is, igen csekély; a nők rendszeren alig egy fél frankot (20 ezüst krajczár) szereznek meg naponként.

FARAGÓ ÖDÖN FÖLÖLVASÁSA KHINÁRÓL.

(Vége.)

A társadalmi élet, eredetiségénél fogva, talán mindenek fölött leginkább érdekli az európai embert Khinában; pedig arról illő fogalmat szerezni, annál inkább azt tanulmányozni, vajni nehéz feladat. Egyszer alkalmam volt Khina belsejében egy igen jó módú családnál lakni egy egész hónapig. Folyton szívesseggel, előzeteskedéssel voltak iránymomban, mégis több nap elmúlt a nélkül, hogy a családnak akár női, akár gyermektárgyait csak egyszer megpillanthattam volna. Holott saját szememmel, s láthatlan egyének részéről, folyton a közíváncsiság tárgyát képezte. Szobám ugyanis a többi termektől csakis egy vékony papírossal bevont fárcsozattal volt elkülönítve, s akár-mikor jelentem is ott meg, mindig titkos süttőgés vagy elfojtott nevetés ütötte meg füleimet; majd egy-egy új tört rést a papíron, s az így támadt lyukon keresztül fekete szemek bámultak rám mindaddig, míg csak a szobát el nem hagytam. Csakis mikor már ártatlan szándékaikról meggyőződtem, sikerült a család feltett tagjai előtt bemutatattam. A 10 éven túl levő leánygyermekeket azonban még ekkor sem sikerült megpillanthatni, azok nemcsak az idegenektől, de még a khinaiktól is féltékenyen őriztetnek. A mi nevelésben a leánygyermek részesül, azt többnyire az apai házánál nyeri, a nélkül, hogy az ajtó küszöbét elhagyná. Az a tudomány, a mi egy khinai leánytól megkívántatik, a varrás és himzés, gitáron játszás, valamint az írás és olvasás szerény ismeretere szorítkozik. Iskolai oktatást a vagyonosabb családoknál, házhöz járó éltes tudósoktól nyernek; míg a szegényebb sorsúak leányai addig, míg a 10 éves kort elérik, nyilvános iskolákba járnak, de nemek elpálástól végett férfiruhába kell öltözködniük, fejüket a homlokuk borotválják, míg hátul hajukat férfiasan befonva leeresztve viselik. Tanulásuk bevégeztével egészen házias életet folytatnak, hajukat többé nem leeresztve hordják, hanem divatosan kontyba fésülik; elől is megönvesztik a haját, s apró fűrtöket engednek

a homlokra hullani, mi — khinai felfogás szerint — az ártatlanságot jelképezi. A férjnél levő nőnek már nem szabad fűrtös homlokkal mutatkozni.

Khinában az eljegyzés nem úgy történik, mint nálunk. Ott nincsenek társas összejövetelek vagy táncestélyek, hol női ismeretséget kötni lehetséges volna. Házasság csak a szülők kölcsönös közreműködésével, vagy közvetítő asszonyok segítségével jöhet létre. A házasság legtöbb esetben csak a menyegzői szertartások bevégeztével láthatják meg egymást legelőször. Ha a khinai ifjú nősülni akar, megfogad egy közvetítő asszonyt, s azt egy olyan családhoz küldi, hol tudomása szerint felnőtt leány van. A közvetítő előadja küldetését, és elkéri a leány névjegyet, a melyre 8 írásjegyet rajzolnak, ismertetve a leány születési idejét, azaz az évszámot, hónapot, napot és órát. E számok egy jósló által a fiatal emberével összehasonlítottnak, s ha azok minden tekintetben egyeznek, az eljegyzés megtörténhet; ellenkező esetben az érdekelt felek között minden további közlekedés megszűnik. Vannak esetek, mikor egy ifjunak tízszer is kísérletet kell tenni, mielőtt születésének évszámait a leányéival összeegyeztethetők. A leány szépsége vagy modora ilyen esetekben szóba sem jön.

Ha az eljegyzés sikerült, akkor a családnak kötelessége az örömhírt közölni a rokonsággal; de nem oly módon, hogy *«leányunk férjhez megy»*, hanem *«leányunk kiment az ajtón»*. Az egybekelés napján, — mi szinte időjós által tüzetik ki, — a völégény házából diszmenet indul ki a menyasszonyért. E menet rendszeren impozáns szokott lenni: elől csifra lobogókat, napernyőket, jelmonddásos táblákat és egyéb jelvényeket cipelő szolgák mennek, azután következnek a zenészek, míg hátul egy piros és zöld posztóval bevont gyaloghíntő zárja be a menetet. A menyasszony, mielőtt szobáját elhagyná, remekül himzett diszruhát ölt fel; arcát, ajkait és szemöldökét kifesti, fejét pedig egész derékig lebuló vörös selyemszóval borítja le. Öltözködés után anyja által kivéztetik s a hintóban helyet foglal, hol azonnal legmentesen bezárják, s csak akkor bocsátják ismét ki, mikor a lakodalmis ház udvarára értek. Minden khinai házban van egy tömjén-füstölő, vagy áldozó asztal, melyen oldalról két viaszgyertya ezüst-tartókban, középpont pedig egy bronz vagy zománcszóval tömjénfüstölő szokott állani. Idejárul a menyasszony völégényével, s ott áldozatot mutatnak be a házi szentségeknek; s tisztelőikre hamis arany és ezüst-pénzeket getnek el. (Népies felfogás szerint a Buddha istenségek könnyen meg hagyják magukat csalatni, s rendszeren megelégedettek, ha áldozatok alkalmával az ezüst és arany színét láthatják.) Jobb házaknál a házi szentségeken kívül szokás még áldozni az égnek és földnek, nemkülönben a család őseinek is; csakis e szertartás bevégeztével hullhat le a menyasszony arcát eltakaró fátyol.

Elakarak is divatozó *nászajándékok* között legfontosabb szerepet játszik egy 4 írásjegyet tartalmazó selyemtekercs, mit a völégény ad menyasszonyának. Ez nem egyéb, mint gyöngéd figyelemzés a nő részére, hogy t. i. mily uton kell haladnia, ha a házi boldogságot biztosítani ohajítja. A négy írásjegy értelme: erény, beszéd, munka és modor; azaz a nő folytonos hűséggel tartozik férjének, beszédében nyájassnak, házi dolgokban szorgalmasnak, magaviseletében pedig ildomosnak kell lennie. Khinának híres szép női Szűcsosa nevű városban találhatók. Egy ilyen szépségnek leírása nem könnyű; egy khinai költő következők módon kísérlette meg: *«Megjelenésében van valami a kellemességből és érdekességből, a mi személyének báját növeli. Tud izléssel öltözködni. Élénk színű selyemruhát visel; virágokkal ékített haja fölörnyosul mint egy felbőgölg. Szemöldéi kissé kifőstve, élénkítik a szemeket, melyek tisztábbak a forrás vízénél; hangja lágy mint a tavasz; arcát és ajkait a kármínfesték gyöngye pirja futja át; hosszú fülbuválók ékítik füleit, míg karjait ezüsttel kivert gyöckér-karpercek díszítik. Járása, piezi lábain, melyeknek idomtalanságát parányi himzett cipők rejtik, folytonos hintálás, s a széltől megrázott gyöngy bambuszvesszőt juttatja az ember eszébe.»*

Hogy a magasabb rangú khinai ifjak nem épen közönyöseket az európai szépségek iránt sem, köztudomású dolog. Beszélnek, hogy a francia

szerződés megkötésekor a khinai követek egyike megpillantotta monsieur de Lagrené feleségét, ohaját fejezte ki, hogy részére is szerezzenek egy idegen országbeli nőt. Ajánlottak is neki egy fiatal brazilait, de a kért összeg oly nagy volt, hogy ő mandarinágának be kellett érni egy kantonbeli fél benszülöttel, ki európai divat szerint ruházkodott. Egy másik hasonló eset pedig a legutóbbi időkben történt. Egy előkelő khinai, világot látni vágyván, Hongkongba utazott, hol alkalma nyílt egy angol kereskedőt lakásán meglátogatni. Az angolnak fiatal szép neje olyan hatást gyakorolt a khinai gyülekező szívére, hogy a nő távoztával ilyen kérdéssel állott a férj elé: *«Mennyi pénzt adtál a feleségedért?»* *«Oh,»* válaszolá a mosolygó férj, *«2000 dollárt.»* *«No jó,»* mondja a khinai, *«én adok érte 5000 dollárt.»* Az angol arcán visszautkröződő meglepetést a khinai félremagyarázva, ajánlatát főlemelte 7000 dollára; s midőn a kereskedő fölvilágosította, hogy európaiaknál nincs divatban a feleséget vásárra vinni, s a többet ígérőnek eladni, a khinai lehorgasztott fővel, boszusan távozott.

A szépnemnek Khinában semmi nyilvános szerepe nincs, a mennyiben társadalmi állást egyáltalán el nem foglalhat. A khinai etikette szigorú szabályai kizárják őket mindenféle nyilvános összejövetelek, banketek vagy más mulatságokból. Ennek oka a keleten általában divatozó túlságos féltékenységre, s azon bántó föltevés, hogy nőben bizalmat helyezni nem lehet. Más oldalról a nő szükségességét nagyon is elismerik. A khinai sociologia, vagyis a khinai társadalmi élet tudománya azt tanítja, hogy a nőtlenség nemcsak hogy nem kelleke a szent életnek, de igenis vallástalan, istentelen, s szülőt tisztelő fiúhoz nem illő állapot. A khinaikat még bálványait is megházasítják. A Buddha vallás pagódáiban rendszeren láthatni mellécsarnokokat, hova a bálványok fából faragott nejei állittatnak föl guggoló helyzetben. Nemrég híre terjedt, hogy Shanghai város egyik főbálvány gondatlanság következtében nőtlen maradt; hogy e szégyenfoltot magukról lemosassák, a municzpalátás aláírasi iverket küldött szét, s mihelyt a kellő összeg együtt volt, azonnal gyurtak egy női képet, s ezt a rendes menyegző díszes megtartásával a még nőtlen bálvány mellé a pagódába helyezték.

Khinai fogalom szerint a nő annyira férje sorsához van köve, hogy azt még a halálba is követnie kell. Innen származott az a régente általános divatozó barbár szokás is, hogy a család fő elhalálása esetén a még ép, egészséges asszony is a koporsóba záratott, s elevenen eltemettetett. Ámbár e szokás a gyakorlatban már jó ideje megszűnt, — elvben még mindig fennáll; s igen gyakori eset az még ma is, hogy a férje elhunytán bánkódó nő, nyilvánosan, a világ tudtával, mérget vesz be, vagy pedig fölakasztja vagy vízbe fojtja magát. 1875-ben Thung-dzi császár halálakor a még alig 18 éves fiatal császárnő öngyilkossággal vetett véget életének. Tette általános részvételt keltett, mert mint szépség nagy hírből állott; míg műveltség dolgában csaknem páratlanul mondták: tudott jobb- és balkezével egyszerre írni, beszélt hat nyelven, és játszott négy különféle hangszeren. Életét egy oltotta ki, hogy egy darab — aranylevélből összegöngyöltetett — labdacsoft vett a szájába, majd ívott rá forró theát; a nedv által feloldott labdacsoft mint valami finom hártya a toroknyílásokra tapadt, a lélegzés működése megakadályoztatván, csakhamar fulladás következett be. Az aranylabdacsoft elnyelése épen olyan divatos neme az öngyilkosságnak Khinában, mint a *«hári-kári»* vagyis hasfelmetszés a japánoknál. Halálra ítelt politikai foglyok, hogy a megbecsületlenítő nyilvános kivégzést elkerüljék, egy ilyen labdacsoft szokták bevenni, mit — állítás szerint — csaknem minden magas-rangu mandarin a nyakára függesztett zaeszkóban magával szokott hordozni.

A halottak elakarítását Khinában a legnagyobb ünneplésekkel szokták megtartani. Ha például egy család fő, otthon, a házi tűzhelynél jobblétre szenderül, a tetemet selyembe öltöztetve a már rég elkészült keményfa-koporsóba zárják. Az udvaron magas sátorot emelnek; mi egy a koporsó ideiglenes befogadására, mint a nagyszámu rokonság s egyéb ismerősök elhelyezésére szolgál. Buddha papokat, zenészeket és jágató embereket bérelnek ki, a kiknek kötelességük napokon — többször egész hóna-

FIATAL KHINAI ASSZONY.

A NAGY LÁMA PEKINGBEN.

ÉLTESÉBB PEKINGI DÁMA.

pon — át, az az ajtó előtt vagy benn a sátorban sírni, zenélni, és szolozsmákat zengeni. A család összes tagjai durva szövött fehér ruhákba öltözködnek, s a rokonszenvező ismerősöket, kik ez alkalomra szintén fehér ruhát hordanak, a farszto illemszabályok pontos megtartása mellett fogadják. Kitélező szabály ugyanis az elhunyt minden ifjabb testvérére, valamint összes gyermekeire nézve, hogy a részvét nyilvánítása végett érkező idegenek előtt külön-külön térdre boruljanak, s homlokukkal a földet kilencszer érintsék. Az etikette pedig úgy kívánja, hogy ez önmegalázást az idegen ugyan-csak térdreborulással viszonzozza. Ha az időjós által a tetemre minden tekintetben alkalmas nap kitűztetett, arról az ismerősök sárga papírra nyomott meghívóval értesítetnek. Az érkezett napon aztán impozáns processzió kíséretében, remekül díszített gyaloghíntőn vitetik ki a tetem a szintén nagy gondnal megválasztott helyre, hol, hogy a rossz szellemek elriasztassanak, rakéták durrogása mellett temetik el.

A halotti szertartásnak még akkor is meg kell történnie, ha a családnak feje, vagy annak valamely nevezetesebb tagja, a család tűzhelytől távol halálozik el. Ilyen esetben, mindjárt a gyászos híre vétele után, az elhunyt arczépe égő gyertyákkal beváltott és 6 vagy 8 tál ételt tartalmazó asztal fölött függesztetik ki; a gyászolók pedig nevét, valamint születésének és halálának napját egy darab selyemszövetre írják, s előtte tömjént füstölnek; míg a pogány istenek papjai a főzpadka bálványához, a Tszao-tyün-höz könyörögnek, s az elhunyt szellemét a hazatérésre hívják föl. Ezután a rokonok fogadására egy nap tüzetik ki; de maga a család sokszor három egész évig is elgyászol, mely idő alatt az elhunyt részére naponként tálnak, mintha az még mindig életben és közöttük volna; tisztelőre pedig papírból készült ezüstpénzeket áldoznak. Hajdan szokás volt Khinában a holttemeket elégetni, mi ma már kiment a divatból, sőt azt épen nem tartják tisztelőreméltónak. A szegényebb osztálynak között azonban a test elégetése még most is gyakori. Azonkívül a bálványimádók papjai, valamint azok, kik abbéli ohajukat nyilvánították, holtuk után nyilvánosan elégettetnek. Khinában a sirások és holttemeteket még a színesek és borbélyoknál is megvetettebb tagjai képezik a társadalomnak.

A khinai nép vallási szempontból még folyton a tudatlanság korszakát éli. A köznép a pogány Buddha vallás alapelveit vallja magának, s ahhoz szerettelettel ragaszkodik, mert annak költőies, talán meszeszerű tanai képzeldeléseket foglalkoztatják, s a babona iránti előszeretettel nagyban fejlesztik. Daczára a khinaikat köztudomásos elfoglaltságának, a keresztény hitvallás is kezd náluk lassanként tért hódítani;

s ez is a különféle felekezetek küldöttei erőyes működésének köszönhető. Már a 13-ik században behatolt Khinába egy szerzetes a ferencziek rendjéből, név szerint: de Monte Corvino János, s a mongolok nagy khánjának udvaránál személyesen megjelent, hol sikerült neki roppant befolyásra szert tenni, úgy annyira, hogy 1308-ban Pekingnek, vagy mint akkor nevezték: Kambalu-nak érkevére nevezetett ki. Ugyanabban az időben egyik mongol főnök, Uláng khán, kinek székhelye Kuei-hoa-chéng, vagy mongolban Ku-ku-ku-to volt, szintén a keresztény hitre tért, és hadsapaival a kereszt védelme alatt hadakozott a bálványimádók ellen. E dícséretes munkában a jezsuita rend sem maradt hátra. Ők már jó ideje Khinába hatoltak, hol sokoldalú tudományos készülségük miatt igen nagy népszerűségnek örvendettek. A jelen dinasztia leghírnevesebb császára, Kháng-hei Heángti uralkodása alatt oly nagy kitüntetésben részesültek, hogy a császári udvar a birodalom első miniszterei fölött az ő tanácsaikra hallgalt; sőt kevésbé mult, hogy maga a császár összes alattvalóival a keresztény vallás kötelekeibe nem lépett. A jezsuiták e rendkívüli népszerűségéről maradandó tanúságot szolgált a birodalmi székhely, Peking köfalain belül impozáns stílusban épült templom, mely a császár személyes parancsára a birodalom költségén emeltetett.

Befejezésül röviden még szólni kívánok azon jövő szereplésről, mire a még kevésbé ismert khinai nép minden valószínűség szerint hivatva lesz. Azok, kik az idők jeleit figyelemmel kísérik, aggodalomteljesen néznek a fehér faj jövője elé, mert szerintük szilárd alapon fekszik azon föltevés, hogy el fog jönni a nap, a mikor a sárga bőrű és fekete haju népfaj egyedül fogja uralni a világkereskedelmet. Ezt a véleményt az amerikai Egyesült-államok törvényhozői már teljesen elfogadták, a mennyiben lépéseket tettek, hogy a khinaikat maguktól távol tartás, sőt tőlők a bevándorlást engedélyt a jövő 10 évre meg is tagadták. A khinai letelenedő jellemzi a szorgalom és takarékoság; két oly tényező, mely részére — fehér vetélytársa fölött — roppant előnyöket biztosít. Ezt az európai most még alig méltítja figyelemre, de annak szigorú igazságtát annál jobban be fogja majd látni a jövőben. Khina, daczára lassu felfogási képességének, roppant alapjával rendelkezék annak, mit talán tartalék-erőnek nevezhetünk. Ezen erejére fog ő támaszkodni, ha egyszer a helyzet kívánalmait által kényseztíve lesz. Nagyon jól tudjuk, hogy ott, a hol két különböző népfaj találkozik, a felsőbbiség birhatóságát egymás ellen élet-halál harcra kel. Ez állítás mellett tanúságot tesz a világ-történelem minden lapja. Amerika első telepítvényesei a latin fajhoz tartoztak, kiknek az akkori civilizáció mindenhol sikert biztosított,

s előlők a benszülött indiánusok meghátráltak. Viszont a latin fajnak kellett meghajolni és tért engedni a gyakorlati téren nagyobb tetterővel bíró germánoknak. A latin lefegyverezte az indiánt, a germán pedig a latint; s ha visszagondolunk a legutóbbi idők eseményeire, úgy találjuk, hogy ez állítás jogosultsága megint valóban bizonyult. De itt nem az áriai család e két nagy ágáról van szó; a bekövetkezendő harc a fehér és sárga bőrű ember, az európai és mongol faj között fog majd folytani. E harc már meg is kezdődött egy Amerikában, mint Ausztráliában és a csendes-óceáni szigeteken, hol a khinai az eredeti benszülötteknek már most is rettenetes vetélytársul van elismerve. Ott, a hol másoknál törekvéseire bukás, végszegényedés következik, — a khinainak minden sikerül, meggazdag-szik. Czélt pedig takarékosága, egyszerűsége, és fáradhatlan szorgalma által ér el. Magában Shanghai-ban, Khinának legjelentékenyebb forgalmi kikötőjében, hol csak alig tíz évvel ezelőtt az összes vállalatok európai kereskedők kezében voltak, — ma már csaknem föltétlenül a khinaiak uralkodnak. Bármilyen mutatókzók is az európai vállalkozó szelleme, a khinai rög-tőn vetélytársul szegődik, s az európaiat kiszorítja. A hova a sárga ember megy, onnan a fehér bőrűnek tisztulni kell. Kíváncsot volna, hogy ezen jelenségre a magasabb műveltség előnyével bíró európai figyelem idejekorán kiterjeszkedjék, hogy akkor, majd ha tette lesz szükség, a vész elhárítására kellő eszközökkel rendelkezhessek.

Faragó Ödön fölölvásása alkalmából, melynek közlését itt befejeztük, ezuttal is bemutatunk néhány khinai képet. Az asszonyokról szóló rész illusztrálására egy fiatal khinai nő és egy eltesebb pekingi dámt sajátos öltözeteikben. Két nagyobb képen Peking két szép emlékművét, a melyekről még a következőket jegyezhetjük föl:

A Buddha-vallás papjai, az úgynevezett *bonzok*, lemondva a földi élet gyönyöreiről, egészen visszavonult szent-életet élnek. Soknak azonban nincs inyére a zárda élet, s egyszer csak odahagyja a kolostort. Annival nagyobb tisztelőben részesül az olyan bonz, ki elvéhez holtig hi marad. Az ilyen halála után — úgy szólván — szentté avatattik, s tisztelőre monumentális emlékoszlopot építenek. Mai egyik képünk, egy ily torony-alakban fölemelkedő sírkövet ábrázol, mely nagyhírű bonz emlékét akarja megörökíteni. Az oszlop alja és dereka fehér márványból készült s faragványok ékítik; míg felső része élénk színekkel pompázó porcellán tégállal van kirakva, s pagoda szerű emelvényekre oszta.

A Láma hit nem egyéb, mint reformált Buddha-vallás; tulajdonképp Tibetben vette kezdetét, onnan terjedt át egész Mongolországba és Kuina északi részébe is. A láma templomok és kolostorok — kivált Peking környékén — nagy fényűzéssel vannak építve, mert a lámákat a császári család igen nagy kedvezményekben részesíti. A mandarin-ruhába öltö-

zött egyéniség a még most is élő nagy láma, ki egyenesen Tibetből jött, hogy az ott székelő valódi lámának szembélyét Pekingben képviselje.

Második nagyobb képünk egy remekül épült emlékművet tüntet föl, a melyet egyik kínai császár roppant költségen — az első nagy láma tiszteletére — emeltetett. E szép építmény rendkívül hasonlít az indiai templomokhoz.

AZ ARADI SZÍNHÁZ ÉGÉSE.

A színházaknak tűz által pusztulása mintha csak járvány volna. A balesetek annyi eshetőségét a színházaknál sok körülmény szaporítja, s úgy látszik, hogy a legszigorubb intézkedések sem tudják korlátozni a tűzveszedelmeket. Mióta a brooklyni (New-York) és a bécsi Ring-színházi nagy katasztrófa bekövetkezett, a tűz elleni intézkedések rendszabályairól valóságos kodexeket állítottak össze, de azért alig mulik el hónap, hogy színházak el ne hamvadnának. Ezek a közintézetek mintha csak máglyára volnának ítélve, s a statisztikusok már az összegyűjtött

túli nagy magyar vidéken sokáig Debreczen volt a magyar színészet központja, de Arad azért osztozott vele. Régi, disztelen színháza megtette a szolgálatot, de mindjobban érezhetővé is vált egy diszes, a közönség igényeinek megfelelő színház. Ez el is készült 1874-ben. Azóta Temesvár is elkészült színházával, de azt a magyarosodás még nem hódította meg. Csaba is épített, sőt Czegléd szintén, de ezek a helyi viszonyoknál fogva másodrendűek.

Az aradi színházhoz Skálniczky budapesti építész készítette a terveket. Nézőtere 1400 főnyi közönségre volt számítva. Az egész épület úgy berendezve, hogy a bérbeadható helyiségekkel (lakások, boltok, kávéház, stb.) állandó jövedelmet nyújtson. E bérházak két oldalt állnak; ezek meg is menekültek a tűzvészől. Az épület nagy négyszögben, szabad helyen áll, ama nagy széles ut közepére emelttven, mely Aradot ketté metszi, s kereskedelmét, forgalmát, sőt előkelő városiaságát is összegyűjti.

A színházzal együtt készült Arad a város-ház építésére is, s a kettőre hatszázezer forint

A színház tökéletesen elpusztult. A réztető lezuhant a nézőterre. A diszletek is elvesztek. A ruhatárt, könyvtárt még meg lehetett menteni. Mannsberger igazgató és szintársulata a legsanyarubb helyzetbe jutottak. A színház maga a fölszerelésekkel együtt az «Adria» társulatnál 172,848 forint volt biztosítva; a bérházak 145,000 forint, de ezekben csak mintegy ezer forintnyi rongálási kár támadt. A színháznál a falakért körülbelül 40,000 forint leszámítva, körülbelül 130,000 forint kár megtérítésére lehet számítani, s így valószínű, hogy Arad áldozatkészségével együtt, a színház rövid idő alatt ismét fölépül.

EGYVELEG.

* Mesés nagy örökségek hírért használgák fel újabbban egyes szédelőgők könnyen hívó emberek törbe csalására. Az amerikai nagybácsik és a keletindiai nábobok a legközönségesebb alakok. Közelebb a skótokat lármázták föl azzal, hogy a híres newyorki kereskedő Stewart végrendelet nélkül halt el s így

WAGNER RIKHÁRD.

(1813—1883.)

A zenekölteszet legklasszikusabb művelőit Németország adta a világnak. Utánok aztán gyorsan bekövetkezett a hanyatlás. Olasz és francia zeneköltők uralkodása kezdődött. Németországban színtelen, tartalom nélküli zeneműveket alkottak. Utánozták a nagymestereket, de nem bírván azok költészetével és erejével, a német operába nem tudtak új életet önteni. A kimerültség, az elszegényedés csak fokozódott.

Wagner Rikhard a csenevész középszerűségek korában lépett föl. Talán ép ez volt oka, hogy oly nehezen tudott utat törni magának, s hogy oly nagy tábor alakult ellene, mely folyto-

Arisztokratikusnak is tartotta az eddigi zenét, a vonós hangszerek finom játékaival, a gyöngéd színekkel. Ezek zárt körbe, áhitatos hallgatóknak valók. A miniaturszerű finomság helyett ő freskókat kívánt festeni. Célja volt a zene polifóniáját kizsákmányolni, szétosztani hatását még a tömeg közt is. Lehet-e egész dalművel oly hatást érni el, mint egy indulóval, melyet a zeneileg nem művelt tömeg is lelkesülten hallgat? Ez is benne van abban az irányban, melyet követett. Meg lehet támadni ezt a felfogást, mert hiszen a nagy tömegtől máshol meg fejlett zenei érzéket kíván, mikor a tömegre annyira ható dallamokat megvonja tőle és a dráma szövegének mélységére utalja. Feladatához kiváló és sok adománnyal bírt.

nemzeti elemeket is. Mondákat, a német mythológiát használta föl. A mythologia zord istenei, a Gral-mondakör és a Niebelungen harcziás, kemény hősei szerepelnek operáiban.

Állhatatosan, következetesen küzdött a kitűzött célért. A hidegség, a guny, a sok támadás nem riasztotta vissza. Szívósan dolgozott és nemcsak operákat írt, hanem könyveket, röpiratokat. Ezekkel is egyengette maga előtt az utat. Fizikailag csodálatosan bírta. Bámulatos, hogy Wagner, ki oly izgalmas életet élt, azzal a gyöngye kis testalkattal megérte élete hetvenedik évét. Pedig ideges volt, s egy zenekari próba testét és lelkét igénybe vette.

Életében ellenfeleit nem tudta megtéríteni, de tetemesen csökkent számuk. Operái előtt

AZ ARADI SZÍNHÁZ.

adatokból ki tudják mutatni, hogy bizonyos évek alatt a tűzi veszedelemnek átlag minden színházra nézve be kell következni.

Még nálunk is, hol aránylag csak kevés az állandó színház, kiveszi a tűz pusztítása a maga részét. A temesvári színház alig hogy fölépült, leégett. Ezt azóta már fölépítették. E hó 18-án az aradi szép színházat érte hasonló sors. Évek előtt a nemzeti színházat is többször környékezte az égés veszedelme. Egyszer a tőzszomszédságában volt «Griff» fogadó (a mostani «Pannonia» helyén) gyúlt ki, máskor a színházi épülethez függesztett nagy raktár, hol a festő terem volt és a hol a diszleteket tartották. Egyszer meg közvetlenül a színházi épületben, az irodában tört ki tűz. Mindannyiszor sikerült a színházat megmenteni.

Az aradi színház a derek alföldi város egyik legdiszesebb épülete volt, összekötve bérházakkal. Arad a magyar színészet egyik fontos állomása, a mint hogy fontos minden oly város, melynek állandó színháza van, hol a színészek télen megvonulhatnak. Nyáron az arenákban aztán könnyebb a megélhetés. Az egész tisztán-

kölcsönt vett föl. Két évig folyt a színház építése, s 1874 szept. 21-én, a király jelenlétében (ki akkor hadgyakorlatokon időzött Aradon) nyitották meg a nemzeti színház tagjainak közreműködésével és Fáy András «Mátrai vadászok» vígjátékával. A színház a bérházakkal együtt 450,000 forintba került.

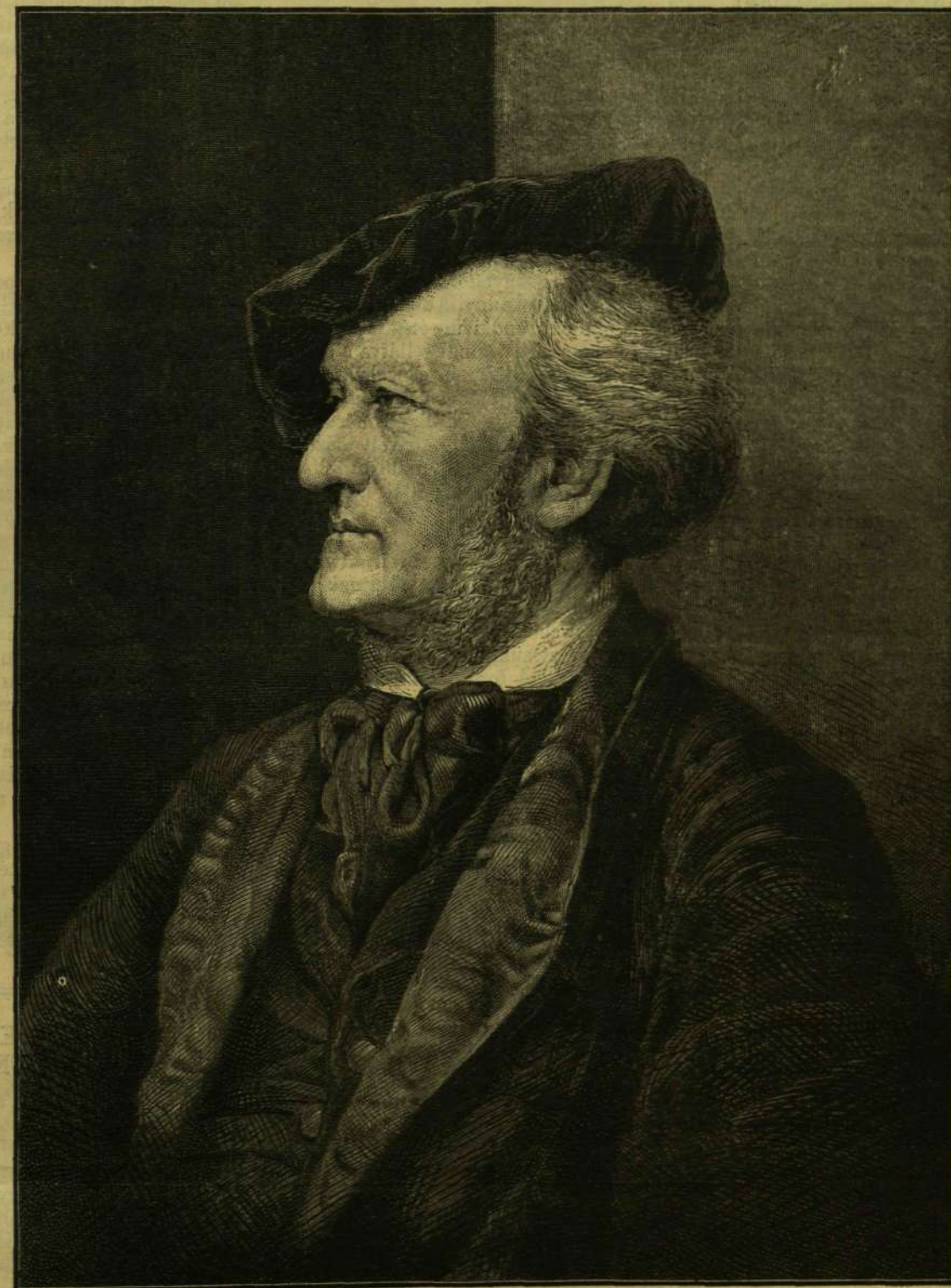
A tűz e hó 18-án délután 2 óra körül tört ki, s másfél óra múlva a diszes színház füstölő rommá lett. Csak falai meredeznek föl kopaszon. Mi okozta a veszedelmet, nehéz lesz kideríteni. A tűz a színpadon vagy a színpad körül támadt, s csak akkor vették észre, midőn már a tetőn tolt ki a füst. Többé menteni nem lehetett. A színházi helyiségekben, akkor éppen ebéd ideje lévén, alig volt valaki. Faludi nevű színházi festő, ki a harmadik emeleten levő festő teremben dolgozott, szorította az épületbe a veszedelem, s nem volt más menekülése, minthogy a harmadik emeletről kiugrott. A tűzoltók ponyvát tartottak ugyan, de ezt a suly kiszakította kezökből és Faludi oly szerencsétlenül esett, hogy esontörést szenvedett, s állapota aggasztó.

óriási vagyonának két harmada Dumfrireshireban lakó skót rokonait illeti. A zugprókátoroknak akadt is elég dolguk, míg nyilvánossá lett, hogy az amerikai sokszoros milliósos hagyott hátra érvényes végrendeletet s egy pár millió adománnyal kívül minden neijére maradt, kinek elég sok rokona van s így a skótoknak még jövőre sem lehet örökségre reményük.

* Az orvosok száma Európában és az Egyesült-Államokban, a párisi orvosi akadémia által eszközölt számítások szerint, jelenleg 189,000. E számból jut az Egyesült-Államokra 65,000, Angliára és gyarmataira 35,000, Németországra és Ausztria-Magyarországra 32,000, Franciaországra 26,000, Olaszországra 10,000, Spanyolországra 5000, stb.

* Bismarck herceg nejét a perzsa sah a naprenddel tüntette ki, mely kitüntetés a maga nemében páratlan s annál feltűnőbb, mert Perzsiában a nők tudvalevőleg igen alárendelt társadalmi állást foglalnak el. A naprend diszjele a perzsa címzett mutatja a felkelő nappal s az oroszálannal. A német császár készséggel megadta a hercegnőnek az engedélyt, hogy e rendjelt viselhesse.

* Egy tengeralatti vulkán a jóniai tengerben Santa-Maura sziget közelében 5 ölnyre a tenger színe fölé emelkedett. Mivel e hely nagyon veszélyes a hajózásra, pontosan megjegyezték.

WAGNER RIKHÁRD.

nosan küzdött vele. Wagner szakított az eddigi zenei iránynyal, s elég magvas szellem volt, hogy a mit lerontott, annak helyére saját alkotását tegye. Az éneket alárendelte a zenének. Ez volt ellene a legnagyobb vád, s ezért zárták el tőle soká Németország legelső színpadait. A közönség megszokta és szerette a melódiákat, a fűlbemászó dallamokat. Wagner nagyon kevés figyelemmel volt arra, hogy vihet-e haza az ő operáiból fűtűrészní valót a közönség. Ő zenei festésre törekedett, s nevéstésesnek találta, hogy különböző érzelmeket ugyanegyforma dal fejezzen ki. Az ő ideálja a zenedráma volt, hol a zenével a cselekmények és szenvedélyek mellé hangulatot kell ébreszteni. Szöveg és zene összefonjon, s a színpad különbözők a hangversenytermektől.

A hangszerelés titkát rendkívül ismerte, a zenekar hatalmát ő emelte föl annyira, hogy az újabb idők zeneköltői is meghajolnak ez előtt. Verdi, Gounod, kik annyi diadalt arattak már, ugyisintén az újabbak közül Delibes, Massenet a hangszerelésben nem zárkozhattak el Wagner hatása elől. Birt költészettel is, habár ezt sokan megtagadták tőle. Nincs egy dalműve sem, melyből emelkedett költői részek hiányoznának. A szövegben is megmutatta ezt; ezek bizonyynyal költőibbek, mint drámáiak. A szövegre nagy súlyt helyeztet. Operáihoz senki más, mint saját maga nem írhatott volna szöveget. Abban a szerencsés helyzetben volt, hogy itt sem kellett másra szorulnia. Mintegy népiessé akarván tenni az operát, a szöveghez nemcsak a regényességet kereste, hanem a

egyenként megnyiták a nagy német színházak is. El kellett ismerni, hogy nemcsak rombolt, de alkotott is, s hogy Németország zeneszolgáiban nincs senki, a kit csak hasonlítani is lehetne hozzá. Most, mikor meghalt, egész Németország az elismerés koszoruját teszi le sírjára.

Teljes élete a színházaknak volt szentelve, színháznál, színháznak dolgozott, s utóljára külön színházat is építettett magában Bajorország egy kis városában, Bayreuthban, hol aztán Németország legkitűnőbb erőivel adatta elő dalműveit. A színpadot, a nézőteret egészen másképpen rendezte; a zenekar elrejtve működött.

Az utóbbi években (1868 óta) semmi nagyobb művet nem fejezett be, de folytonosan dolgozott. A Bayreuthban előadott két nagy

műve (a «Niebelungen-gyűrű» és tavaly «Parsi-fál») már régebben elkészültek.

A magyar közönség jól ismerte Wagnert, kivált a fővárosi. A nemzeti színházban rendszeresen adják a «Bolygó hollandi», «Lohengrin» és «Tannhäuser» operáit, s adott «Rienzi» is. Művészi összeköttetései és a német színpadokról való számuizetése következtében Wagner életében jelentékeny rész jutott a magyar fővárosnak. Itt él szellemének egyik osztályosa, Liszt Ferencz, ki maga is ez irány híve; itt volt nemzeti színházunknál Richter karnagy, kit Wagner saját műveire nézve a legilletékesebb karnagnak tartott. A budapesti közönség emancipálta magát a bécsi, berlini zenei ítéletek alól, s Wagner zeneműveinek és operáinak megvolt nálunk már akkor a maga közönsége, mikor Németország nagy része Wagnert voltaképpen még csak a «Tannhäuser»-re irt zene-paródia előadásából ismerte. Wagner két ízben tartózkodott Budapesten: 1863-ban és 1875-ben; ez utóbbi alkalomkor huzamosabban.

A nemzeti színházban 1863-ban maga vezényelt egy opera-egyveleget, mely «Tannhäuser», «Lohengrin», «Tristan», a «Mesterdalnok» és «Niebelungen» (még akkor nem igen keresett operái) ének- és zenerészeit ismertetette meg. A hatás után aztán elővették Wagner operáit is, melyektől az előtt annyira idegenkedtek. «Lohengrin»-t nagy hatással adták elő 1866-ban. Másodszor Wagner 1875 tavaszán, Liszt Ferencz-czel együtt rendezett nagy zenekari hangversenyeket a redutban, a bayreuthi színház javára.

Wagner élete csupa változatosság. Az egész emberben általában sok feltűnő egyesült, s feltűnő volt még külsőségeiben is: öltözetében (fekete bársony, egészen Hans Sachs-korabeli szabással), ideges modorában, különzködéseiben és környezetében, mely rajongókból állt. Különzködése és környezetének fanatizmusa alkalmasint több ellenséget szerzett neki, mint merész utját.

Lipszében született 1813-ban, s a zenével már kora ifjúságában kezdett foglalkozni. Ez volt főtanulmány. Huszonhárom éves korában lett a magdeburgi színház karnagya, s hasonló tisztelet még több színháznál töltött be, míg nem külföldre Londonba, Párisba ment. A francia fővárosban sanyaru viszonyok közt élt, s ekkor írta (1841) «Rienzi» operáját, melyen az olasz operák hatása látszik, és a «Bolygó hollandi»-t, mely már egy új irány terméke, s gazdag eredetiségekben. Nemokára Drezdába hívták meg karmesternek. Ez volt «Rienzi» előadásának eredménye. 1845-ben írta «Tannhäuser»-t, melyben teljes kifejezésre juttatá reformátori irányát. Lassan, évek során, lépésről-lépésre tudott ez opera csak egyik színpadtól a másikig jutni, s mikor az ötvenes években több helyen is előadták, általános guny fogadta. Pedig senki sem irt Németországban azóta megközelítő dalművet se ennél. Ez operát 1861-ben Párisban kipróbálták; «Rienzi» később inkább tetszett, Wagner nagy bosszúságára, ki «Rienzi»-t megtagadta volt.

Az 1848-iki események is Drezdában találták meg, részt vett a májusi fölkelésben, s vándorolt, hogy belőlt a királyi palota ablakán. Már előbb néhány írástól mint forradalmi szellem tűnt föl. Menekülni kellett, Svájcba vonult, ott írta «Lohengrin»-t, s megkezdte a «Niebelungen-gyűrűt». Majd Olaszországba, Franciaországba látogatott el.

Végre is Wagner teltségét mind többen fölismerték. Tisztelői közé tartozott az ifjú bajor király is. Wagnernak 4000 frt évi járadékot rendelt, s udvari színházát teljesen rendelkezésére bízta. Münchenben írta a «Tristan és Izolda», «A nürnbergi mesterdalnokok», a «Wal-kürök», a «Rheingold» operákat. A király egész baráti vonzalommal viseltetett hozzá. De e benső viszonyt nem szerették Münchenben; azt hitték, hogy Wagner nemcsak zeneköltéssel, hanem politikával is foglalkozik. Nemcsak zenei, hanem politikai pártok is alakultak ellene, s Wagner elhagyta a királyi udvart és München-t.

A bajor király pártfogása tette lehetővé, hogy Bayreuthban külön Wagner-színház épült. Itt volt nyári laka is. Wagner az utóbbi évek egy részét rendszeren Olaszországban töltötte. Itt, Velenczében érte utól a halál e hó 13-án.

Többször nősült. Özvegye Liszt Ferencz leánya: Cosima (előbb Bülow jeles zenész neje) s egy fia maradt. Liszt a múlt hó elején volt Wagnernél Velenczében, mikor még sejténi sem

lehetett, hogy a mester napjai megszámlálvák. Az öserejű szellem hirtelen, minden nagyobb betegség nélkül vált meg a gyöngye testtől.

Holttestét Bayreuthba vitték, s ott temették el. Az első, ki a távolból eljött, hogy sirját meglátogassa, maga a bajor király volt. A fejedelm hosszasán időzött a friss sírnál, melyben Németország egyik lángszelleme aluszsa egy küzdelmes élet fáradsalmait.

Wagner működése kétségtelenül korszakalkotó a német zeneköltészetben, s hatása már szembetűnő más nemzeteknél is. A költészet barátai számára mély forrás az, melyből sokat lehet meríteni. Az elfogultság, mely eddig csak zavaros forrásnak láttá, bizonyosan másképpen nézi, ha nem látja egyszerűen a mester dacos és ingerült egyéniségét, hanem csak a szellemet.

A BESOROZOTT GALAMBOK.

Nem hiába panaszkodunk Európában a militarizmus ellen. E modern Moloch néhány évtized óta folyton nagyobb áldozatokat követel a társadalomtól s mindent, a mi körébe esik, szolgáltatába von. Még a szelidség, a béke régi jelképei, a galambok, sem kerülnek el hatalmas ur szolgáltatást s évről-évre nagyobb számmal kénytelenek a zord Mars véres terveit előmozdítani.

A lovon kívül egyetlen állat sincs, mely ilyenmő szolgáltatásokra annyira alkalmas volna. A postagalambok rendkívül éles szemmel és tájékozási képességgel vannak ellátva s a tulajdonságuk a gyors repülési tehetséggel párosulva, a háborúban megbecsülhetetlen. Már három ezer évvel Krisztus születése előtt elismerték az egyiptomiak, kiknél a galamb kedvelt háziállat volt, e sajátosságait; de csak újabb fejtették ki azt tökéletességig részint az által, hogy egyes galambfajokat keresztettkék, részint hogy őket megszokott helyökről fokozatos eltolatás által tájékozódásra szoktatták. Az igr neveltantwerpeni és lüttichi postagalambok használatának különösen hadi szolgáltatokra. «Carrier», «Tümler», «Dragon», «Möwchen» nevek alatt ismeretesek e fajok s tenyésztésükre különösen a belgák, csak oly nagy gondot fordítanak, mint nálunk a lovak nemesítésére; még arra is ügyelnek többek közt, hogy lehetőleg sötét színű fajok jöjjenek létre, melyeket a ragadozó madaraktól kevésbé lehet félténi. Mint a lovakat futtatások által, úgy a galambokat próbarepülésekkel gyakorolják be. Minden ily kiképzett madár repülő tollán ott van a szám s egyuttal jelzése annak, hogy mely irányban képes repülni, pl. Budapestről Bécsbe. Soknál, mint a híres lovagnál, még a családát is följegyzik.

A madarakat külön e célra készített kalitkákban szállítják a harcztérre vagy a kaszárnyákba; minden kalitkán ugyanazok a számok és nevek vannak, melyek a madarak tollán. A kalitkák különböző osztályokra oszlanak, melyek egymástól teljesen elkülönítve s e mellett külön rácsajitokkal elzárhatók. A páros galambok számára égetett agyagból költő-fészkeket is tesznek be. De vannak mindenütt még üldorudak is, legalább 20 centiméter távolságra a faltól, hogy a madarak tollaikát meg ne sérthessék. Ez üldorudakat függőlegesen álló kis deszkák szakszokra osztják, hogy az egyes madarak ne veszekedjenek s tollaikat megtépdesve, repülő képességeiket ne rongálják meg. Gondoskodnak kellő világosságról és szellőztetésről is, de az ablakokon vasrostély is van, hogy ragadozó állatok ne férhessenek hozzájuk. A hazarepülő galambokat otthon oly készülék várja, melybe a madárkák könnyen berepülhetnek, de nem jöhetnek ki belőle. Midőn berepülnek, a csapókészülékkel összeköttetésben álló villamos csongtyú jelt ad az őrnök, hogy a sürgönyt átvehesse. A külső állomásoknál a galambokat nemek szerint elkülönítik, nehogy tojást rakva, a repülésre alkalmatlanok legyenek. Még az ablakokat is megfelelően elzárják, hogy ne nézhessenek ki, mert megtörténhetné, hogy különben megjegyeznék maguknak a környéket s nem igyekeznének hazajutni.

A «besorozott» galambok ápolása jóformán már a tojásnál kezdődik. A párosodás után rendszeren tizenegyedik napra következik a tojás. Az agyagfészkebe az előtt szalmát és rőzsét tesznek. Két nappal később az első után lerakja a galamb a második tojást is s megkezdődik a kiköltés. Ez 18 napig tart s ezalatt a

him naponként reggel 10 órától délután 4 óráig felváltja társát az ülésben. A fiatal galambok kezdetben vakok s csak pehely van rajtuk toll helyett. Hat-hét nap múlva látni kezdenek s ekkor jelentkeznek a tollak is, melyek 5—6 hét alatt annyira nőnek, hogy a kis madár a fészéket elhagyhatja. Rendszeren azonban, hogy erősebb nemzedéket hozzanak létre, a két fiatal madár közül a gyengébbet jó korán megölik. A galambok vedlése évenként egyszer történik s ez időben nem tudnak jól repülni. A fiatalok már a második hónapban megvedlenek s 4—5 hónap múlva teljesen alkalmasak a besoroztatásra. A fiatal nemzedék közül azokat, melyek nem kora tavasszal jönek napvilágra, kíméletből a következő évig várakoztatják. A tanításnál az első évben csak 40—60 kilométer távolságra viszik el őket hazulról, később 100 kilométernyire is, sőt öregebb galambokat kétszer ily távolságra. Minden egyes utazás után szükséges néhány napig régi fészéköben tartani őket, hogy tájékozódási érzékük élénk legyen. E tájékozódás nagyrészt a világtájtéket szerint történik s ezért azt a kosarat, melyben a hadigalambokat szállítják, mindig ama világtájték felé kell kinyitni, a hol otthonuk van, hogy a galambok akaratanul ez irányba repüljenek. A felbocsátás csak tiszta időben történhetik, mert az eső és erős szél mindig akadályozza őket a helyes irány fölismérésében.

Ha már kisebb állomásokra jól betanították őket, fokozatosan haladnak előre. Rendszeren 7, 15, 30, 50, 70, 90, 120, 150 stb. kilométernyi távolságot vesznek egymásután s a már idősebb galambok farktollaira sürgönyt is akasztanak. E sürgöny tartója legtöbbször egy vastag lúdtoll, melyben a sürgönyt finom papírra vagy kollodium-hártyára írják, nyomják vagy mikrofénképezik. A toll nyílásait viaszszal tömők be, hogy a nedvesség be ne hatoljon s magát a tollat a galamb középső farktollára erős cérnával kötik meg. E munkát gondosan kell végezni, mert megtörténhetik, hogy a farktoll megsérül s repülés közben a sürgönnnyel elhull. Mivel ez eset a legnagyobb óvatosság mellett is megtörténhetik, vagy maga a madár ragadozó madarak s ellenséges golyó áldozata lehet, háboru esetén ugyanazt a sürgönyt több madár farkára szokták egyszerre megerősíteni.

Nagy és fontos szolgálatot a háborúkban még eddig nem tettek a galambok, de már a legutóbbi német-francia hádjárat megmutatta, hogy egyes esetekben, midőn vasut és táviró alkalmazása lehetetlen volt, igen jó hasznukat lehet venni s azóta az a gond, melyet különösen a belgák okzerű kiképzésükre fordítanak, bizonyosan nagyon emeli «katonai» értéküket is. Eljöhét még az az idő is, midőn hadigalambok nélkül lehetetlen lesz rendszer hadakozó sereget képezni.

SZŐRŐS EMBEREK ÉS SZAKÁLLAS ASSZONYOK.

Nem tartozik épen a nagy ritkaságok közé, hogy egyes emberek teste rendkívül szőrös s a nőknek szakálla nő. Már a legregőbb időkben jegyezték föl ily eseteket s azóta csaknem folytonosan találkozunk egyes rendkívüli alakokkal. Míg azonban régebben az ily jelenségeket egyszerűen csak természetjátékainak tartották, újabb a tudomány részletesen foglalkozik velük s a tünetmennyeket, a mennyire lehet, természeti okokból igyekszik megmagyarázni. Egy évtized óta meglehetősen nagy irodalom jött létre e tárgyról s egyes írók, köztük első sorban dr. Bartels Berlinben ép ez irányban tett kutatásai által lettek ismertek.

Midőn e kutatások főbb eredményeit ismertetni s egyuttal a legérdekesebb jelenségeket bemutatni akarjuk, mindenekelőtt szükséges a rendkívüli szőrösség különböző alakjait jól megkülönböztetnünk, mivel e kifejezés alatt igen különböző dolgok fordulnak elő. Így például valódi szőrösödésnek nem lehet nevezni a hajnak azon nagy mértékben történt kifejlődését, mely betegesen elváltozott, megvastagodott és sötét színű bőrhelyeken, az úgynevezett anyajeleken, mutatkozik, mert e tünetmennyek a patológia körébe tartoznak. Egészen más a rendkívüli szőrösödés az egészséges, meg nem változott bőrön s ez esetben is Ecker után, ki e tárggyal szintén részletesen foglalkozott, két alakot különböztetünk meg: 1. A selymes haj-

nak vagy gyöngye pelyhes szőrnek, a mely tudvalóval a gyermeknek csaknem egész testét elfedi, helyi vagy kevéssé elterjedt átalakulását valódi hajjá. Ide lehet számítani a nőknél előforduló szakállaként. 2. Az úgynevezett «szőrös emberek» szabályellenes szőret, mely öröklődik s rendszeren a hiányos fogzattal összeköttetésben áll. Bartels még más megkülönböztetéseket is tesz, melyeket azonban, mivel túlyomólag tudományos jellegűek, itt mellőzhetünk.

A szakállas nőket illetőleg ismét tehetünk némi különbséget. Egyik a kis bajusz, mely a barna nőknél igen gyakori, úgy, hogy alig van ember, ki egyes példákat ne látott volna. Másik a valódi, nem pelyhes szakáll, mely már valódi szőrből áll s a férfiakéhoz igen hasonlít. Ez esetek sem oly ritkák, mint közönségesen hiszik, mert a legutóbbi időkben is több tucsat ily esetet irtak le. Hogy régebben is előfordult, tanúsítja egy 1733-ban kelt lipsei följegyzes, mely szerint Müllerin Rosina Margit nevű szakállas nő a szász fejedelemmel inas gyanánt szolgált s bár minden két héten és később hetenként is borotválkozott és állat kendővel borította, szakállas állapotát nem titkolhatta el. Mária Terézia idejében egy ily bajuszos nő a rendes hadseregben huszár volt és kapitányságig vitte. Vulpus «Kuriositäten» czimű 1811-ben Wai-

ment. Ursler Borbála, ki 1633-ban Augsburgban született, már ez időben is pénzért mutogatta magát: arca és egész teste gyapjaszerű szőke szőrral volt fődve, füleiről fűrők csingtek le és hosszú leomló szakállá volt.

Sokkal tekintélyesebb alak volt az előbbieknél M... Viola asszony Wilcoxból Pennsylvániában. Jelenleg mintegy huszonnyolc éves, szülői, nagyszülői és testvérei teljesen rendes arczuk voltak. Ő maga kis termetű s testének minden része teljesen nőies. Feje szabályos, tündöklő, rövid, fekete, csak a vállig terjedő hajjal, sötétbarna szemekkel és sűrű szemöldökkel. Különben egészen olyan szakállá volt, mint a férfiaknak. Bajusza mintegy félhüvelyk hosszú, egyenlő finom szőrszálakból. A pofaszakáll és szakáll 4—5 hüvelyk hosszú, göndör, fekete, dugdagd és hasonló finom szerkezetű szakállá már kis leány korában mutatkozott s 18 éves korában teljesen kinőtt. Két leánya van, kiken semmi nyoma sincs e férfias sajátságának.

Vannak oly esetek is, midőn a szőr az egész testet elborítja, a tenyeret és lábtalpat kivéve, s ez a rendkívüli szőrösítés már a kis gyermekek-nél mutatkozik. Ezeknél e sajátságot az utódok öröklék, s rendszeren sajátságos fogzóesők is van. Ujabb időben több elege ismert adat van erre nézve, melyek közül a legfontosabbakat itt soroljuk föl:

Helena Antonia Lüttichből.

Knechtin Erzsébet Appenzellből.

M... Viola asszony Pennsylvániából.

T... Helen görög nő.

A badeni csodahölgy.

Az ambrazi szőrös család.

márban kiadott művében említ meg egy régibb esetet s közli az arczképet is, melyet itt utána nyomattunk. A szakállas nő, Helena Antonia, 1489-ben született Lüttich környékén. Már kilenc éves korában volt szakállá, melyet szülői levágtak, de a mely annál erősebben nőtt. A gyermek a lüttichi püspök után Gráczba került Mária osztrák főhercegnőhöz, ki udvarhölgyei közé fölvetta. A nő később is igen egészséges, vidám, szeretetreméltó, eszes volt s több kézimunkához értett. Hosszu csinos arca, tündöklő fekete szemei és piros képe igen jól illettek a szakállához, mely 18 éves korában már mellegig ért.

Egy másik képünk szintén régi munka után Knechtin Erzsébet nevű parasztleányt ábrázol, ki 1630-ban született Svájcban Appenzell mellett, nyolc évig férjénél volt s 84 éves korában festették le. Szakállá egész a mellig ért. Ujabb eredetűek azok a szakállas nők, kik magukat pénzért is mutogatták. Különösen híres volt e tekintetben a badeni csodahölgy, ki 1876-ban 50 éves korában Freiburgban folakasztotta magát. Bajusza nem volt nagy, de szakállá már meglehetősen hosszú. Teljes korszakállá van egy T... Helén nevű, Ornstein által leirt görög nőnek, ki jelenleg Athénben áll. Egészen nőies termetű, arczszíne hófehér, szakállá három centiméter hosszú. Fiatal korában egy gyógyszerésznél szolgált s később férjhez

A legnevezetesebb köztök Pasztrana Julia mexikói tánczosnő, ki mintegy 25 évvel ezelőtt Európában nagy feltűnést keltett s arczképe Budapesten tartózkodása alkalmából lapunkban is be volt mutatva. Egész arczát, sőt egész testét többé-kevésbé szerkesztő szőr borította. A bajusz gyöngye volt, de annál hosszabb a szakáll s a vaskos rut ortt is szőr borította. A füllapiz-kákról hosszú hajcsomók hullottak le. A majom-arczu rut tánczosnő alakja különben szabályos volt, csinos kezei s lábái voltak. Férjhez ment s 1860-ban Moszkvában egy fia született, ki már ekkor szintén szőrös volt, különösen homlokán. Az anya s gyermeke ez utóbbi születése után csakhamar elhunytak s kitömve a Pränscher-muzeumba kerültek s most épen Budapesten látható.

A híres bázeli orvos és tanár Plater Felix, ki e városban 1536-tól 1614-ig élt, beszélt egy férfiról, ki Párisban II. Henrik király udvaránál tartózkodott, s kit e fejedelm rendkívüli szőrös-ségeért, mint kuriozumot, igen kedvelt. Egész testét és arczát szőr borította, szemöldöke és homlokaja oly hosszú volt, hogy vissza kellett nyomni, ha látni akart. Egészen közönséges arczu és sima testű nővel kelt egybe, de a gyermekek a szőrös atyához hasonlóttak. Plater 1583-ban látta őket, midőn a fiu kilenc, a leány hét éves volt. Siebold tanár e család tagjainak arczképeit nemrég az ambrazi kastély gyűjte-

volt ez időben, rendkívüli szőrössége miatt kis-korában Birma királyának ajándékozták, ki udvari bolond gyanánt tartotta. A király egy szép birmai nőt adott neki, kitől öt gyermeke lett. A négy első teljesen rendes alakú volt, az ötödik, Maphun nevű leány, már születésekor szőrös volt, s 6 hónapos korában már egész testét szőr borította, s fogai is hiányosak voltak. 1855-ben Yule angol kapitány látta e leányt s egész kutyafejének találta. Maphunnak két kis fia, kik 4 és 2 évesek voltak, szintén szakállas volt. Az örökösödés tehát itt már a harmadik nemzedékre is kiterjed s ha később még figyelemmel fogják kísérni e családot, valószínű, hogy egyszer-kétszer találni fognak köztük szőrös embereket hiányzó fogzattal.

A szőrösödés tünetei általában igen régiek. Már maga az a bibliai adat, hogy a vak Iszák a furfangos Jákobot azért tartotta Ézsauának, mert kezeit és nyakát a leölt gödölye bőrével vonta be, tanúsítja, hogy Ézsau szőrössége rendkívüli volt.

A tünetmenny magyarázatát jó lesz figyelembe tartanunk, hogy az emberi testet általában mindenütt apró pelyhes szőr fedi. Sokan azt vélik, hogy ez volt az ősember természetes ruházata s midőn a ruhakészítés mestersége még nem volt ismeretes, bundás szőr védelmezte az idő viszontagságai ellen. Ha ez áll, a szőrök túlságos fejlődése nem volna más, mint az a

tüneményt és melyet a mindennapi életben más szerveknél és tulajdonságoknál is gyakran tapasztalunk, hogy t. i. a különben már megváltozott utódok közül egyik-másik visszaesik ősalapötába, azaz az atavizmus (öröklés) törvénye, melyet Darwin állapított meg.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar tud. akadémia kiadványai. Az értekezésekből több darab jelent meg. A harmadik osztály mint külön kiadványt bocsátja közre Mocsáry Sándornak a Vitéz-fele jutalommal a múlt évben kiűntett monografiját *«A magyar fauna feldarabozásairól»*. Mocsáry, a nemzeti múzeum állattani osztályának segédjére. A 94 oldalra terjedő munka az ugynevezett aranylegyekről szól, kimerítőleg és önálló buvárlatok alapján ismertetve azok hazai nemét. Ára 1 f. 20 kr. A *«Monumenta Hungariae historica»* okiratgyűjteményéből is új kötet jelent meg, a svéd levéltárakból Strassburg Pálnak 1631-33-iki erdélyi követségéről és I. Rákóczi György diplomáciai összeköttetéseiről közlő levelezéseket, követi utasításokat, stb. Mindezeket Szilágyi Sándor rendezte sajtó alá s látta el terjedelmes bevezetéssel. Ára 1 f. Az egyes osztályokban tartott *értekezésekből* a következőket kaptuk:

A természettudományok köréből: *«Helyreigazító észrevételek Jendrassik Jenő ur «Helyreigazító» című észrevételeire»*, Thanóffer Lajostól; 20 lap, ára 10 kr. *«Adatok a Cestodák ismeretéhez a Solenophorus Megaloccephaluson megfigyelt vizsgálataknak alapján»*, tizenhét ábrával, dr. Roboz Zoltántól, 36 lap, ára 30 kr. *«Adatok a növények, különösen az Euphorbiaeak tejnedvének ismeretéhez»*, Dietz Sándortól, két táblával, 23 lap, ára 20 kr. *A matematikai tudományok köréből*: *«Az elhajlott fény intenzitásának vizsgálata»*, dr. Fröhlich Izoról, 12 ábrával, 59 lap, ára 40 kr. *«Az algebrai elméletek egyenletéhez»*, Könyg Gyulától, 12 lap, ára 10 kr.

A Révai testvérek kiadásában ismét több kötet hagyta el a sajtót. Ezek közt van gr. Teleki Sándornak, a méltán annyira kedvelt írónak legújabb műve: *«Garibaldi alatt 1859-ben»*. A szerző előkelő részt vett Garibaldi hadjárataiban, bizalmas barátságban állt a kapraierai remetével, s most a nála sajátos elevenséggel, elmés megjegyzésekkel, jellemző apróságok közbeszúrással adja elő e nevezetes idők nagy és kis eseményeit, embeiret, kik közül nem egy közelről is érdekel bennünket, mert magyarok. A díszszel kiállított könyv is ezek egyikének, Türr tábornoknak van ajánlva. — *«A szerető rabja»*, Zola Emil két kötetes regénye, fordította Csukássin Zmeskal Aranka. A hírneves regényírónak még abból az időből való műve, mikor az élet festésében nem kereste a leplezetlenségeket. Ez szépen írt párisi idill, mely arról tesz tanúságot, hogy Zolában nem a valódi tehetséget (melynek e regény is tanúsága, de kellő figyelemben a megjelenésekor nem részesült), hanem az erős realizmussal érzékekre ható írók kaptak föl. A két kötet ára 2 f. 50 kr. — *«Zsidó nők a történelemben, az irodalomban és a művészet terén»*, írta dr. Kaiserling Mór budapesti rabbi, fordította Reismann Mária. Kaiserling-évek előtt írta e munkát, különösen művelődési szempontból. A zsidók közt feltűnt nők hosszabb vagy rövidebb életrajzát, jellemzését nyújtja a két kötet. A biblia asszonyai nincsenek főlve a sorozatba; de intő példánul nem hiányzanak azok a nők, kik vallásukat elhagyták, s kiváltságos szerepet vittek. A talmud nőalakjaitól, a martíroktól kezdve, végig a trónon ült zsidó nőkön, irónoknók, művésznőkön majd négy száz nőről van megemlékezés a gyűjteményben. Ára 2 f. 50 kr. — *«Játék, vers és daloskönyv»*, kisdedek számára. Az orsz. kisdudor-egyesület megbízásából, a legkitűnőbb e nemű művekből összeállítva az országos kisdudor-képző-intézet tanári kara. Budapest 1883. A 164 oldalra terjedő kötet ára 80 kr.

Az «Illem könyve» című terjedelmes munkát adnak ki a Révai testvérek füzetekben. Nem csupán az ugynevezett etiquette képezi tárgyát, hanem általában az egész háztartás és mivel élet szokásai, a családi vagy társasélet különböző alkalmai. Hazai és külföldi művek felhasználásával írta Kalocsa Róza. Körülbelül 16—18 öt íves füzetben fog megjelenni, minden hónapban 2—3 füzet, úgy hogy az egész mű rövid néhány hónap alatt az előfizetők kezében lesz. Egy-egy füzet ára 30 kr. A teljes mű előfizetési ára 5 f. Eddig öt füzet jelent meg, s ez a lakásról, az ifjúságról, a ház uráról, a ház asszonyá-

ról, a feleségről és anyáról, a cselédekről, az emberi élet különböző szakaszairól (születés, bérmlás, jegyváltás, kelengye, esküvő) szól, figyelmet fordítva a hazai viszonyokra.

«A magyar nyelv eredete», észrevételek Vámbéry «A magyarok eredete» című művének nyelvészeti részére, írta dr. Szinnyei József. Ez érdekes és tudományos készültséggel írt dolgozatban Szinnyei a finn rokonság mellett száll síkra, s mintán terjedelmes nyelvészeti czáfalattal szolt Vámbéry munkájáról, azt a meggyőződését fejezi ki, hogy Vámbérynak nem sikerült megintatni a szilárd alapon nyugvó épületet. A tanulmány a «Philologiai Közöny»-ben jelent meg, s most külön füzetben is kapható 40 kr-ért, Knoll Károly akadémiai könyvtárus bizománya utján.

Folyóiratok. A *«Századok»* februári füzetében Pauler Gyula közöl egy tartalmas tanulmányt «Anonymus külföldi vonatkozásai» ról; Majláth Béla, Szádeczky Lajos, Szentklára Jenő, Ortvay Tivadar és Tagányi Károly adnak még e füzetben közleményeket. — A *«Philologiai Közöny»* új füzetének első közleménye «Etnológiai mód-szerei», Turj Józseftől, ki a finn-török harcokban Vámbéry mellett fog tollat, s a tárgy körül nagy tájékozódást tanusít. Érdekes megjegyezni, hogy Turj egy kunsági szegény földmives fia, s noha még alig husz éves, a keleti nyelvekben való nagy jártassága igen feltűnő. — Az *«Ungarische Revue»* februári füzetében az első közlemény Pesty Frigyes-től van Fiume közjogi helyzetéről; Schwicker ismertetti Trefort tíz évi miniszterkedését; Pauler Gyula egy német nyelven Lipesében megjelent könyvre (Pistöl), mely a nemzetiségi küzdelmekről szól, teszi meg észrevételeit; Hampel az aquinumi ásatásokról ír, Heinrich Gusztáv leg-szebb népbállaadékokból tizenöt darabot mutat be magyararazatokkal, Henry Le Beck pedig Aranytől «Mátyás anyja» balladáját fordította le. Közi a füzet Trefort tanulmányát is Eötvösről. A XIX. «század uralkodó eszméiről» és meleg sorokat Greguss elhunytáról. — A *«Figyelő»* irodalomtörténeti közlöny legutóbbi füzetében dr. Ferenczy Józseftől, Szivák Ivántól, Casplár Benedek-től, Paszlavszky Sándortól, Imre Lajostól és id. Szinnyei Józseftől találunk közleményeket. — A *«Nemzetgazdasági Szemle»* új füzetében Heltay Ferenc folytatja az ipartörvény reviziójáról szóló tanulmányát; Schwarz B. pedig a pénzrendszerünk megváltoztatásának szükségét kimutató dolgozatát befejezi. Ezekben kívül dr. Bernát Istvántól van nagyobb czikk «Rodbertus-Jagetzov és a német agrárius mozgalmak» cím alatt. — A *«12 röpirat»* Istóczy folyóirata, februári füzetében a talpoczai kérvény fölött a képviselőházban kifejtett vitát közli részletesen; ismerteti a kecskeméti zsidóellenes védegyelet alakuló gyűlését, stb. — A *«Fényképeseti lapok»*, melyeket Kolozsvárt Veress Ferenc indított meg, mint a magyar fényképezők közlönyét, az új évben is folytatja pályafutását, jelöl, hogy a kiket érdekel, beláthat hasznosságát, a mire a szerkesztő törekszik is. Minden hóban egy füzet hagyja el a sajtót, s előfizetési ára évenként 1 f. — A *«Regényvilág»*-ból, melyet a Révai testvérek adnak ki, megjelentek a tizenhat-huszonegyedik füzetek. Ezekben Jókai Mór érdekesítő regényeit, a «Mind-den poklon keresztül» címűnek, továbbá Mark Twain a «Koldus és királyi»-ról szóló illusztrált elbeszélésének s Beniczky Bajza Lenke «Tévesztett utj» című regényének folytatásait olvashatjuk. Kiseb közlemények is élénkítik a füzetek tartalmát.

Magyar törvények jegyzetszóló kiadása évfolyamokban: «1882. évi törvények gyűjteménye». Gyakorlati magyarázatokkal és betitrendés tárgy-mutatóval, kiadja Tettey Nándor és társa. A 340 oldalra terjedő kötet ára 2 f. — 1882. XXXIX. törvény-cikk a véderősről szóló 1868. XL. t. cz. módosításáról. Magyaríró jegyzetkelté alá. Ára 40 kr.

Petőfi németül. Aigner Lajos, ki Petőfi szerelmi költeményeit «Buch der Liebe» («A szerelem könyve») című kötetben, maga s mások fordításában már közreadta, most hasonló kötetet rendezett Petőfi egyéb költeményeiből «Buch des Lebens» («Az élet könyve») cím alatt, mely a nagy költő genre-képeit, hazafias, családi s vegyes kisebb költeményeit foglalja magában. A fordítások, melyek alatt leggyakrabban Farkas Miksa, továbbá Aigner, Kolbenheyer, Neugebauer, Steinbach, Sturm Albert, Molitor Ágost, Kertbeny, stb. neveikkel találkozunk, különböző értéket, általában véve többé-kevésbé sikerülteknek mondhatók, s jó szolgálatot tehetnek a legnépszerűbb magyar költő megismertetésére a németül olvasó világban. A borítékon a német sajtó elismerő nyilatkozatai vannak közölve az első kötetről. E második gyűjtemény, az elsőhöz hasonló kis 8-adrétben 400 lapra terjed s ára 2 f. — (4 mark).

Felolvasás Petőfiről Amerikában. Az amerikai magyarok buzgó rendeznek gyűjtéseket a Duna

áradása által károsultaknak. Clevelandban e hó első napján estélyt tartottak, mely 937 dollárt jövedelmezett. Ez alkalommal Löw Vilmos hazánkfia, ki Petőfitől sok költeményt lefordított és adott ki angol nyelven, felolvasást tartott szintén angolul Petőfi költszetréről. A felolvasás meglelt nyomatásban, s mi is megkaptuk a 14 oldalra terjedő füzetet, mely közli a gyűjtés eszközésére alakult bizottság névsorát is. A felolvasás idezi híres írónak és tudósoknak itéletét Petőfi költszetréről, hogy rámutat-son az osztatlan magasztalásra, melyben mindenütt részese. Ezután megismerteti életét, s költeményei-ből ad mutatványokat, többi közt a «Talpra magyart» is közli. A füzet ára 25 cent.

Magyar szindarabok külföldön. Drucker Ernő hamburgi szingagztó, ki szini viszonyainak tanulmányozása végett már több nap óta a fővárosban időzik. Silberstein Adolf fordításában megszerezte Csikytól a «Proletárok» és «Kaviár» színműveket, továbbá Toldy István «Uj emberek» vigjátékát, melyeket Hamburgban akar először színre hozni.

A *«Mullattató zsebkönyvtár»* című füzet vállalatból, melyet Esztergomban Buzárovics Gusztáv indított meg, két szám jelent meg. Az egyik Gerstácker Frigyesnek «Végzetek» című, az amerikai életből vett elbeszélésének fordítását közli 203 lapny füzetben, s ára 24 kr. A másik füzetben két humoreszk van dr. Spinozától: «Kisvárosi arisztokrázia» és «Javorek Lukács a muszka espion» cím alatt. Ennek ára 12 kr. A legközelebbi kötetre Gvadányi híres «Rontó Pál» verses történetének közlése ígéri, az első kiadás után.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 19-iki ülésén *Kriesch János* és dr. *Fodor József* levelező tagok tartottak székfoglaló beszédeket.

Kriesch János az ujkori állattan szempontjairól és céljairól értekezett, azt fejtgette, hogy Aristoteles-től, kit a zoologia megalapítójának tartanak, egészen Darwinig csupán anyagot és tapasztalatokat gyűjtöttek, majd szisztematikus irányban Linné, majd anatómiai irányban Cuvier vezetése alatt. E ropant anyaghalmazból épült fel a modern zoologia Darwin fővezérsége mellett s ezáltal kimutatták, hogy a sokféle s különböző alakok közös alaplóból erednek. Darwin a legelső tudományok közé emelte a zoológiát.

Dr. *Fodor József* székfoglalója a fővárosi egészségügyi viszonyairól szolt. Ezt a kérdést ő régen és alaposan tanulmányozta. Most az 1863—77 közt dúhögött kholeráról és tifusz-járványról terjesztette elő tapasztalatait. Ugyanis megvizsgálta a pesti területen mindazokat a házakat, melyekben e járványok pusztítottak, vagy feltűnően megkíméltek. E vizsgálatakból megtudta, hogy a járvány mindenütt a tisztálattalansággal volt összefüggésben. Ronda lakásokban ittott tanyát, vagy oly házakban, melyekben a talaj rothadó anyaggal van feltöltve, az ivóvíz rossz. Legegészségesebbnek az emeleti lakások tűntek föl, ha a ház alatt nincs pinzele-lakás, mert ahol van ilyen, vagy a különben tiszta épületek ronda helyiségek tartoznak, már az egészségi viszonyok ott rosszabbak; erre még az is befolyásolva van, hogy az udvar kövezett, vagy kövezetlen. Ezerháromszáz házat vizsgált meg és hatodfélszázat talált, mely alkalmas volt az összehasonlításra. Ennek eredményei hangosan szoltak s például tízezer lakosból tiszta házakban meghalt tifuszban 192, tisztátalan házakban 506; kholerában a tiszta házakban 227, tisztátalan házakban 697.

Előadást két szigoruan szakszerű értekezés követte *Koch* Antaltól és *Hankó* Vilmostól; végül *Konkoly Miklós* mutatótt be egy általános szerkesztéscsillagászati műszert, spektroskopot, továbbá előterjesztette a hulló-csillagokról tavaly általa eszközölt megfigyeléseket s bemutatja az ó-gyallai csillagvizsgáló intézet évkönyvének negyedik kötetét, és ötven-hét ívre terjedő csillagászati tankönyvét, mely német kiadásban jelent meg, mire néve a szerző megjegyzé, hogy magyar kiadó nem találkozt.

A földrajzi társulat e hó 15-iki ülésén Berecz Antal föltitkár jelentette, hogy a trónörökös szívesen elfogadta a társulat fővédenőségét s hogy Lenz Oszkár afrikai utazó március 8-án felolvasást fog tartani. Felolvasást *Vámbéry* tartott egy angol hirlapiról, ki bejárta a turkomanok földjét, hol Vámbéry is járt 1863-ban, dervis öltözetben.

Ez angol hirlapiról O'Donovan Edmundo, a «Daily News» dolgozótsára, ki angolos szívóssággal hajtotta végre tervét, és sok becses adat birtokába juttatta Európát a harczias, vad törzsről. Először Bakuba ment, hol az oroszok szívesen fogadták; majd Teheránban több hóig tanulta a nyelvet, s végre 1879-ben Mervbe utazott. Merv csak földrajzi fogalom, hajdan nagyvárosát csak romok hirdetik, de vagy huszezer sátorban százezer turkoman él ott. O'Donovan megjelenése nagy felitűnést okozott. Hogy meg nem ölték, fekete szakállának köszönhetette, mert oroszokat tartották. Jól fogadták, kátrát adtak neki s mikor erre lobogott tűzött ki, azt hitték, hogy ez megvédi őket minden ellenségtől. Khán,

méltóságra emelték s minden tanácskozáskba meghívták. O'Donovan ilykép igen érdekes jegyzeteket csinálhatott. Mikor végre megelégtelte a khánságot, visszatért gazdag tapasztalataival Európába.

A természettudományi társulat e hó 14-iki ülését dr. Örley László értekezése vette igénybe a zoologiai kutatások újabb módszereiről.

Az újabb kutatások főleg két eszme körül csoportosultak. A létező világ küzdelem és a belőle folyó természetes kiválasztás s az állatok keletkezése vagyis saját történelmük megírása körül. Hogy a zoologia feladatának megfelelően, a buvárkodás eszközeinek nagy tökéletesítésére van szükség. A legnehezebben kideríthető, de legfontosabb eredmények a tengeri állatok élettani, bonozati, fejlődési és élet-jedési viszonyainak pontos ismerete által várható, ez pedig a tenger, az áramok s ezeknek a fajok életére való befolyásának ismeretét feltételezi. Ezért van szükség észszerűen berendezett megfigyelő állomásokra. Az első ilyen állomás Dohrn Antal tanár létesíté Nápolyban. A német állam évenként 25,000 ezer márkával segélyezi az állomást s a többi államok dolgozó asztal kibérlése által. Így a lefolyt évben Trefort közoktatásügyi miniszter is kibérelt egy asztalt 2000 frankért s a felolvasót küldte oda a jeles intézet tanulmányozására s a Közép-tenger kutatására. Eddig már 15 ilyen állomás létesült a tengerpartokon. Az állomás folyóirata is ad ki. Szolt még a gyűjtések módjáról, a gyűjteménybe kerülő tengeri állatok kikészítéséről.

Ugyancsak e társulat f. hó 21-iki ülésén *Steiner* Samu, érdekes kérdéssel foglalkozott. A főváros kenyeréről és ecetzéről értekezett, e két fontos élelmi czikkokról, melyeket Fodor József tanár megbízásából hosszabb ideig vizsgálódása tárgyává tett.

A kenyér tápláló ereje a viztartalom kevésségétől függ. Huszonöt százaléknyi viztartalom megengedhető, de a fővárosi kenyér viztartalma jóval több, általában 40 százalék; van 46 százaléku viztartalmu is. Tímsótt is nagy mennyiségben rejt magában, pedig ez ártalmas, kivált a gyermekeknek. Budapestn naponként legalább 20,000 kilogramm kenyér fogy el. Szükséges volna tehát szigoruban ügyelni, s a csalást megbüntetni. Az ecet is rossz, gyöngye, melyben az étel megromlik; borecet helyett rendesen spiritus-ecetet mérnek. Itt is meg kellene állapítani, hogy az ecetnek legalább mennyi sav-tartalommal kell birni, s a másféle árucikkait kitiltani a forgalomból.

Még *Krenner* József tartott előadást a múzeum legújabb ásványdarabjain tett vizsgálódásainak eredményeiről. Úlés végén 76 tagot jelentettek be. Most 5640 a tagok száma.

A **Petőfi-társaság** e hó 18-án tartotta havi ülést, számos hallgatóság előtt.

Bodnár Zsigmond «Egy modern szent» cím alatt értekezett, s Kubinszky Mihályról, a pesti pap-növelde volt igazgatójáról emlékeztet meg. Kubinszkynek valódi meggyőződése volt a vallás s folytonos érintkezésben állott a katolikus mozgalom vezetőivel. A kalocsai szemináriumban sok esztendeig tanította a keresztény erkölcsant s midőn megvált a pesti szemináriumtól, visszament kalocsai kanonoki székébe. Kubinszky egyszerűen hívő, egy művelt ember s kitűnő szónok volt. *Csikortnyai* Lajos «A tisztelendő ur imakönyve» című rajzát Margittay Dezső olvasta fel a közönség tetszése között. Utána *Reviczky* Gyula olvasott fel két költeményt Földváry István vendégtől. Elenk tetszésben részesült *Beniczky* Bajza Lenke «Szeretek» című elbeszélése, melyet Bercsényi Béla olvasott fel.

A hirlapírók nyugdíjintézetének közgyűlése e hó 18-án volt *Falk* Miksa elnöklete alatt. Röviden tartott, mert a számok beszéltek. Alig másfél óráig tartott, hogy az intézet megalakult, s ma már meg van vetve alapja, úgy hogy a tizedik évben, mikor nyugdíjazási működését megkezdé, bizon lehet számítani, hogy tisztességesen gondoskodni tud tagjairól. A közönség érdeklődése az 1881-ben gyűlt 43,630 frtot megkésztérezte, úgy hogy most 85,808 frt a vagyon. A tagdíjából 5000 frt volt előirányozva, s ezt is igen pontosan fizetik, úgy hogy a hátralék szóba sem jöhet. A gyűlést lakoma követte Szikszaynál, s ebben hatvanegyen vettek részt, mindnyájan hirlapírók. Az első felkösönőt báró Kaas Ivor mondta a legelső hirlapíróra, Kossuthra; éltették Jókait, Falkot, Visi Imrét a buzgó titkárt, s megemlékeztek Tórlas Kálmán alelnökről is, ki oly sokat fáradozott a hirlapírók nyugdíjintézetének megalakításán, s kit most mély családi csapás tartott vissza a közgyűléstől.

MI UJSÁG?

A leégett aradi színház mielőbbi fölépítését már e hó 21-én elhatározta a város rendkivüli közgyűlése. Az újjáépítésnél történő változtatásokat szintén megállapították. Ezek közt van az is, hogy

a nézőtér berendezését vasszerkezetet kell használni és villamos világítást alkalmazni. Az építési munkák sürögések levén, Salacz polgármestert bízta meg a közgyűlés, hogy a színház építőjével, Fellner bécsi építésszel azonnal megkezdje az alkudozások. — A színtársulat, mely most kereset nélkül van, valószínűleg Aradon marad s valamelyik teremben folytatja előadásait. *Levinzsky* József, a bécsi Burg-színház tagja, ki épen a színházegészkor érkezett Aradra, hogy ott szavazati estélyt tartson, az estély jövedelmét a színészeknek juttatta. Csupa magyar költőkből szavalt, Petőfitől, Arany Jánostól, Gregus Ágosttól, Kiss Józseftől, Mikszáth Kálmántól és gr. Zichy Gézától. — A nemzeti színház tagjai a budai várszínházban készülnek előadást tartani az aradi színtársulat javára. Aradon adakozást is nyitottak meg részökre.

Gr. **Degenfeld Imre** temetése nagy részvét közt ment végbe e hó 21-én délután 2 óraker. A képviselőház e gyász ünnepély alkalmából hamarabb bevégezte ülést, hogy a képviselők ne legyenek akadályozva a megjelenésben. A főrendiházban Majláth György elnök adott kifejezést a halál-eset fölötti megilletődésnek, s a főrendek jegyzőkönyvileg is kifejezték részvétüket.

A Sándor-utcai halottas háznál nagy sokaság gyűlt össze, úgy hogy rendőrök tartották vissza a közönséget. A ravatalt díszesbél díszes koszorúk borították. A protestáns egyház egyik vezetőjének temetésére a vidékről is érkeztek küldöttek. A superintendensek közül itt volt Török Pál, Révész Bálint, Pap Gábor, Kun Bertalan; az erdélyi ref. egyház kerület pedig Szász Domokos kolozsvári pap és főjegyző által képviseltette magát; az evang. egyházat György Vilmos, Bachát Dániel, Doloschall lakosok stb. képviselték. A család tagjai s széleskörű rokonságok kívül megjelentek a főváros előkelő körei, s tekintélyei, a miniszterek, továbbá Haynald bibornok, gr. Andrássy Gyula. A gyász-szertartás a ref. teológiai énekhar gyászkarával kezdődött, majd *Révész* Bálint superintendens mondott rövid imát, aztán *Toth* Sándor, a debreczeni ref. főiskola tanára tartott megható beszédet, megemlékezve a nagy érdemeiről, melyeket az elhunyt mint a debreczeni főiskolának főgondnokja szerzett. Ő tette lehetségessé, hogy a főiskola a mindinkább fokozódó tanügyi igényeknek kellőleg meg tudott felelni. Karának zárta be a temetést, és ezzel véget ért a gyászszertartás, a közönség szótsozolt. A koporsót később a vasútra szállították és Teglásra vitték, hol másnap helyezték el az öröknyugalomra. A külön vonaton *Tisza* Kálmán, herczeg *Ódacsleky* Gyula, gr. *Károlyi* Tibor, s még többen is kísérték a halottat. Gr. *Degenfeld* körülbelül hat millió forintot érő vagyon hagyott hátra, melyből *Tisza* Kálmán nejt másfél milliót illet. Debreczenbe hajnalokor ért a vonat s az indóháznál sokan várták. A város több épületére gyász lobogót tűztek. A főiskola tanári kar, az énnékkar, a város-beliékből pedig többen utaztak Teglásra, hol délelőtti történt meg a végtszesség, és Sáfáry Zsigmond tartott halotti imát. A környékből sokan gyűltek össze. A koporsót a család tagjai vitték a sírboltba.

A bajor király **Wagner** sírjánál. Lajos bajor király e hó 19-én éjjel egész váratlanul Bayreuthba érkezett, hogy meglátogassa Wagner sírját. Schnabeizs állomásnál elhagyta a vasuti vonatot és postakocsival folytatta útját, egy szolga kíséretében. Meglátogatta Wagner özvegyét, aztán hosszabban időzött a sírnál, s Schnabeizsiból külön vonaton tért vissza Münchenbe. Hír szerint a király százezer márká évi díjat rendelt Wagner özvegyének s a gyermekek neveletésére.

Arany szobrára a földhitelintézet pénztáránál eddig már több gyűlt össze harmincezer forintnál. Minden gyűjtés azonban meg nécs beszolgáltatva, s az adakozások egyre tartanak. Így most már elérkezett az ideje, hogy a szoborbizottság a kivitel tervezetét is megállapítsa. Az első kérdés, hogy hová állítsák a költő szobrát. A főváros szegény a terek dögében, s még az is döntő szempont, hogy a teljes életében visszavonultan élő költő emléke nem való valami zsirogó helyre. Ezért némelyek szóba hozták, hogy a szobrot a múzeum kertjében állítsák föl, az épület homlokzata előtt, hol tágas, szabad tér van; elzárt ugyan a zajos forgalomtól, de mégis oly hely, melyet a muzeumi körutról is teljesen szabadon lehet látni.

Petőfi szüleitől, különösen pedig ezek haláláról, érdekes adatokat tesz közzé György Vilmos a «Koszorú» legújabb számában. E szerint Petőfi atya is, anyja is a budapesti ágostai hitvallás evangélikus magyar egyház halottjai. Mindkettőnek neve egy és

ugyanazon lapján van feljegyezve a halotti anyakönyvnek, még pedig a 25. lapon ekképen: «14. sz. 1849 Március 21 (halálkozás napja) Március 23 (eltemetés napja) Petőfi István Nógrádmegyei születésű feleséges házaspár. 58 éves (halál-oka) typhus (Beszentelés helye) Pest; (Temetői lelkesz) Székács József.» Petőfi anyjáról is nyújt némi felvilágosítást az anyakönyv. Az anyakönyv ugyancsak főnébb említett 25. lapja 19-dik tételében ezt mondja: «1849. Május 17. (halálkozás napja) Május 18 (temetés napja): Özvegy Petőfi született Hrus Mária Turóc-megyei születésű, 58 éves, epékor (kholera); Pest; Székács József.» Petőfi atya a zöldkert- (mai real-tanoda) utca 481. számú házában hunyt el, melynek helyét könnyen meg lehetne most is állapítani. Anyja az ugynevezett erdősor 93. számú házában halálozott el, a mielő valószínű, hogy az özvegy Petőfiné még szűkebb körülmények között élhetett, mint még férje életében. A belváros zöldkert-utczája mégis csak belsőbb utca volt, mint az akkori erdő-tor, mely — a mint maga György is nagyon jól emlékszik — igazán egészen falsás, alacsony házikökből, mondhatni gunyhókból állt, a Terézváros végén, valóságos homokbuckákkal szemközt.

A honvédművész a mult évben állami kezelés alá jutott, s az intézetben ellátott rokkantak száma majdnem megkétszereződött. Az állami kezelés kedétén 55 volt, évközben meg 57 vétetett föl. Halálkozás, kilépés következtében a mult év végén 89 talált menedéket az intézetben. Az ellátásn kívül egy törzstiszt havi 16 f. 9 főtiszt 10 f. díjazásban részesült, a többiek 5—8 krajczárt kaptak naponként. Az aggyastánok egészségi állapota felett egy e végre ki-rendelt honvédezeroldor örökdi, ki az intézetben hetenként egyszer látogatást tesz. A tényleg élelmezésben állott 89 aggyastán közül 38 teljesen tehetetlen és pedig 5 vak, 8 szélhűdött, 4 hülye, 9 nyomorék, 12 elgyengült. Ezeknek gondozására ápolók alkalmaztattak az előirt napi 5 kr díjazás mellett. Az aggyastánok által teljesített külső szolgálat: minden héten vasárnap, szerdán, csütörtökön és pénteken az akadémiában az orsz. képtárhoz 12, az iparmuzeumba pedig 8 egyén küldetett. A szolgálat, mely felügyelethől áll, reggel 9 órától d. u. 2 óráig tart. A kirendelték a lóvonatu vaspályán szabad-jeggyel ellátva szállítattak, s ezenkívül fejenként napi 10 kr. pótlékban részesülnek.

Az operaszínház építése a mult év végeig 1,520,245 frtba került. Ha a jövő év őszéig e akar-nak vele készülni, az idén a belső munkálatokra 600,000 frtot kell fordítani. Az egész színház, az építési felügyelet költségeivel együtt 2,850,350 forintba kerül az előleges számítások szerint.

Üvegfestőszeti kiállítás rendez közelébb Kratzmann Ede, saját műtermében. Anyaga elég van hozzá: a gróf Károlyi Alajos által építtetett mágócsi, a stilszerű restaurálás alatt álló garam-szentbenedeki s egy soproni templom ablakai; továbbá hat díszablak az új városkás dísztermébe, ugyanannyi a szegedi törvényszéki palota lépcsőházába, nyolc pedig a gróf Andrássy Manó beltéri kastélya számára. Kratzmannak jelenleg öt fiatal festősegédje van, kik közül három «kormányi ösztöndíjat is kap; de közelébb több növendéket is vesz föl, mert a megbízás, a munka folyását szaporodik.

Néger hegedűművész Budapesten. Brindis de Sálás, az első néger hegedűművész, ki jelenleg Németországban hangversenyre ritka sikerrel, a jövő hó első napjaiban Budapestre érkezik, hogy itt a népszínházban vagy a német színházban fellépjen. A néger művész itteni hangversenye után még Magyarország nagyobb városainak színpadán fogja művészetét bemutatni. Magyarországi körútja egész országos hávára fog kiterjedni.

* A kifiz. eredete. Sokan szeretik kávéjok mellett azokat a gyöngye, ropogós kis süteményeket, melyeket «szarvasok»-nak nevezett el a nyelvtesztiztók magyarsága, kevesen tudják azonban e félhold-alaku tésta-gyuratok eredetét, a mint azt az újabb történeti nyomozások, melyek Bécs városának a török uralom alól való felszabadítása kétszázados emlékére vonatkoznak, földerítették. Kitént ugyanis, hogy a bécsi pékeknek támadt 1683-ban először az az ötletük, hogy a török félhold uralmának Szobieszk által való megtörése jelképeül a vajás süteményeknek félhold-alakot adjanak. Így terjedtek el később a kifiz. az egész világban, s érdekes tudni, hogy a párisiak például csak az 1867-diki világi-állítás alkalmával ismerték és kedvelték meg.

Fölhívás. A kassai állami főreáliskola a folyó tanévvel bevégi pályafutásának 25-ik évét. E nevezetes időpontot nem hagyhatjuk nyom nélkül el-
tűnni, és egybe kell kötni az intézet történetét is ősz-
szé akarjuk akkorra állítani. Hogy adataink mennyi-
teljesebbek legyenek, fölkerjük iskolánk volt növén-
dekeit: sziveskedjenek az évi június végéig az iskola
igazgatójával tudatni, hol, minő állást foglaltak el.
— Az igazgató.

Arany János szobrára

Sár-Szent-Lőrinczről Sántha Károly urtól 15
frt 15 krt vettünk. Ez összeghez járultak Sár-Szent-
Lőrinczen a község 5 frt., a gyülekezet 5 frt., az ol-
vasókör 3 frt. 15 kr., Kiss István, jegyző 1 frt.
Sántha Károly lelkész 1 frt. Összesen 15 frt 15 kr.

A „Jogtudományi Közlöny” február 23-iki
(8-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Észrevételek az általános magánjogi törvénykönyv
tervezetéről a dologi jogot tárgyzó részeről. Dr. Hal-
ter Károly kolozsvári egyetemi tanáról. Hitelek-
könyveinkről. Káplány Géza erzsébetvárosi kir. tör-
vénybíró. — Törvényjavaslat a hitellejkeg-
zőkönyvek átalakításáról a földad-katasteri adatokkal
való kiegyezéséről. — Külföldi jogel: Olasz igazsá-
ügyi törvényhivatal 1880—1882. Dr. Dell'Adami Reszó
budapesti ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: A csőd-
törvény 57. §-ának 6. pontjához. Dr. L. S. ügyvéd. —
Levegőhalható-e a függő termés mint ingóság a vég-
törv. 208. és 211. §-ában szabályozott esetekben. Huf-
József soproni ügyvéd. — Különfélék.

MELLEKLET: Curia határozatok. — Igazság-
ügyminiszteri rendelet a királyi járásbíróságok hatósági
köréhez tartozó büntetőkereslet a felelősségi bíróságok
szabályozásáról és a felelősségi keretéről intézkedő
1883. VI. tcz. hatályba lépése tárgyában. — Javas-
lat a jövődiki büntető eljárás egyöntetűsége és ideig-
lenes szabályozása tárgyában. Székely József kir. táb-
lai bírótól. — Kironat a Budapesti Közlönyből.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése
február hó végéig lejárt, fölkerjük az előfizetés mi-
előbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fenn-
akadás álljon be.

Az előfizetés most legzélszerűbben az évneg-
yed végéig eszközölhető, miután az évnegyeddél a
lapoknak mindig egy-egy ugraszólván önálló része
fejeztetik be, s ugyanaz okból az évnegyedek végén
a kiadó hivatal a lapokhoz mindig postautalványt
is mellékel, a melyeken az előfizetés megújítása
eszközölhető.

Előfizetési feltételeink márczius elejétől június
végeig, azaz 4 órá:

A Vasárnapi Ujság 2 frt 67 kr.
A Vasárnapi Ujság a „Világkronika”-val
együtt 3 „ 34 „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdon-
ságok 4 „ „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdon-
ságok a „Világkronika”-val együtt. 4 „ 67 „

HALÁLOZÁSOK.

DANI FERENCZ, közeletlen egyik tevékeny férfiá,
elhunytt Szegeden, hol oly köztisztviselőnek örvendett
egész életében, s melynek ügyeit oly határozottan elő-
segítette mint képviselő és főispán. Született 1814-
ben: papi pályára lépett, de nem sokára az ügyvé-
dséget választotta. A szabadságharcban jelentékeny
részt vett, aztán sokáig bujdosott, majd fogszót
szervezett a kiszabadulva Puztopán gazdálkodott. A
jobb idők beálltával, mindjárt az első országgyű-
lésen Szegedet képviselte. A következő országgyű-
lésen mint a Deák-párt egyik legrokonoszevesebb tagja
ismeretes. Szeretettelő ember volt, akár hiva-
talan érintkezéseiben, akár a társaságokban. 1871-
ben Szeged, Kecskemét, Arad, Hódmező-Vásárhely
városok főispánjává nevezték ki, s e tisztjében sze-
rezté népszerűségét, sokat használva e városok
ügyeinek, főleg Szegednek. A nagy katasztrófa be-
következésekor, mikor királyi biztossá bizták Szeged
újra építését, Dáninak vissza kellett vonulni, s azóta
leginkább szatnyálva tanyáján élt. Halála mely fájda-
mat okozott Szeged egész vidékén s mindenütt, hol
ismerték. Temetésére, e hó 21-én messzebb vidékről
is érkeztek. Megjelent az egész tisztikar, a testületek,
a tanácsok, a tanuló ifjúság, a honvédség és hadsereg
tisztikara. Hódmező-Vásárhely, Arad, Kecskemét dí-
szes koszorút küldtek.

Gróf Csáky Agoston, Szepesmegye örökös fő-
ispánja, a Csáky-család legidősebb tagja, meghalt Lő-
csein 80 éves korában. Már régebben visszavonult a
közéletől, de háza központja maradt Szepesmegye
társaságának. A derek házaiban Szepesmegye jelen-
legi főispánja gr. Csáky Albin edes atyját gyászolja.

A múlt hét utolsó napjaiban hunyt el az egye-
tem belgyógykórházában Molitor Agost sokat ha-
nyatott háziunk. Szepességi születésű, családjában
Müller volt. A forradalom után, melyben mint hon-
véd vett részt, külföldre menekült s Amerikában tele-
pedett meg, hol nagy üzletet volt; melyet néhány
évi mulva üzletlétára hagyva, Angliába költözött át.

Az üzlet azonban, a társ vezetése alatt, hanyatlóba
ment s Molitor (erre változtatva nevét Amerikában)
oda visszasietett, hogy keresményéből a mit lehet
megmentsen. Nehány év előtt visszatért hazájába s
itt a katasztrófa nyert alkalmazást: családja azon-
ban külföldön maradt. Molitor, üzlete mellett, iro-
dalommal is foglalkozott. Egyaránt bírva az angol,
német és magyar nyelvet, Petőfi költeményeiből
sokat fordított németre (közlekedési Aigner gyűjte-
ményében is van tőle néhány darab), még többet
angolra. Alkalmunk volt átlapozni egy kézirati
kötetét, melyben száznál több verse Petőfiné, való-
ban meglepő hűséggel s szépséggel van angolra for-
dítva. A lapok említik, hogy egy Corvin János
című drámat is hagyott hátra. Hatvan éves volt.
Béke poraira!

Elhunytak meg a közlekedési napok alatt: GÁGER
MIHÁLY, a kir. tábla nyugalmazott bírja, jeles jog-
tudó, kinek háza és családja mint műszerető kör volt
ismeretes a fővárosban. — Gróf HALLER OSZKÁR, 38
éves korában, Fehéregyházán. — BÁRÓ APOR BELA,
Altörzsnagy. — BRASSAY JÓZSEF, plébános, 82 éves korá-
ban, Csátdán. — KENDALVY LAJOS, zelizeti plébá-
nos. — HUSZÁR FERENCZ, apát, zágrábi kanonok, ki
jelentékeny összegeket hagyott horvát nemzeti és
jótékony célokra. — DEMÉNY FERENCZ, kir. pénz-
ügyi titkár, Gerlóczy Károly alpolgármester sógora,
55 éves korában, Budapest. — PÁVAY ANTAL, a
kolozsvári országos Karolina-kórház gondnoka és
pénztárnoka, 57 éves korában. — Dr. SZABÓ MIHÁLY,
orvos, takarékpénztári igazgató, 53 éves korában,
Rima Szombatban. — KOVÁCS JÁNOS, széles körökben
ismert budapesti polgár, 63 korában. — LADÁNYI
JÓZSEF, megyei állatorvos, Szatmárt. — KUNSTIR
JÓZSEF, fiatal kath. káplán, Felső-Domonyán. —
SZÉL JÓZSEF, földbírtokos, 65 éves korában, Kecse-
metén. — HUPICS JÓZSEF, segédzsolgábró, Sátoralja-
Ujhelyen. — BACZY DÁNIEL, nyug. sótnak, 71
éves korában, Győrben. — ARANYOSSY KÁROLY, posta-
felügyelő, saját kezével vetvén véget életének, Nagy-
Váradon; ugyanott VILLBERGER TROFIM, polgár, 74
éves korában. — RADECKY JÓZSEF, városi hivatalnok,
50 éves korában, Debreczenben. — KULCSOVICS JÁN-
OS, fővárosi iparos és háztulajdonos. — BAGI ENDRE,
képzett fiatal gáza, 28 éves korában, Csongrádon. —
KISS ELEK, mérnök, kataszteri becsőbiztos és föld-
bírtokos, Csepelen.

ÖZV. PÓTSA PALNÉ szül. Szabó Karolina, Három-
székmegye főispánjának edes anyja, nagy tisztelet-
ben élt nő, 74 éves korában, Seps-Szent-Györgyön.
— ÖZV. SPÁNYI JÓZSEFNÉ szül. Péterffy Karolina,
Spányi Béla jeles tájképfestő edes anyja, 56 éves
korában, Szegeden. — ÖZV. HAJNÓCZI DÉNESZÉ szül.
Szabó Katalin, 77 éves korában a bihari megyei De-
recskén. — ÖZV. MALENITZA MIKLÓSNÉ szül. Darvas
Anna, 84 éves korában, Nagy-Gájon. — KÉTZEY
JÓZSEFNÉ, veterán színésznő, ki negyvenhárom évet
töltött a színpadon s a magyar színészet első, nyug-
díjjal ellátott tagja volt, 62 éves korában, Miskol-
cson. — BARNA MIHÁLYNÉ szül. Riczko Lenke, fő-
gimnáziumi tanár neje, 25 éves korában Ungváron,
hol halála nagy részvételt keltett; ugyanott KUS-
NYIR GYULÁNÉ szül. Heidl Alojzia, 38 éves korá-
ban. — ÖZV. MIHALOVITS JÁNOSNÉ szül. Horváth Te-
rész, 66 éves korában, Kunfélegyházán. — ÖZV. SZÉ-
LAGYI FERENCZNÉ, tekintélyes polgárnő 66 éves korá-
ban, Nagy-Váradon; ugyanott ÖZV. KOCSIS ÁBRAHÁMNÉ
szül. Gányi Julia, 66 éves korában. — ÖZV. KERÉNYI
NÁNDORNÉ szül. Hertrum Rozália, 82 éves korában,
Győrben. — ÖZV. SZÁLE LAJOSNÉ szül. Birnstingel
Vilma, 68 éves korában, Ecseden. — JENEI JENŐNÉ
szül. Greskovits, Berta, 23 éves korában, Maros-
Vásárhelyen. — ÖZV. KOÓS IMRÉNÉ szül. Péchy Teré-
zia, 68 éves korában, Kassán. — PLANK KÁLMÁNÉ
szül. Krausz Anna, 28 éves korában, Egerben. —
FELDMANN LONA, Feldmann Károlynak, a salgó-tar-
jánai kőszénbánya-társulat főigazgatójának 20 éves
leánya.

TÖRS KÁLMÁNT, lapunk dolgozóját, Szentes
város országgyűlési képviselőjét s nejét. Szigligeti
Arankát mely csapás sújtotta. Szeretett fiok: s a négy
éves Tibor e hó 17-én elhunyt. A sujtott család fájda-
lában minden ismerősök teljes részvétellel osztozik.
HEINE ÖZVEGYE. Heine Henriknek, a nagy német
költőnek özvegye: Mirat Crescencia meghalt Páris
mellett Passyban, hol 1856 óra elvonultán és szegé-
nyesen élt. A költő Matildának nevezi költeményei-
ben. Mint egyszerű munkaslánnyal ismerkedett meg,
s csak husz év múlva vette nőül. Megtanította ol-
vasni, de németül soha sem tanult meg, és soha sem
tudta megismerni, hogy mi tette férjét nagygyá.
Heine büszke volt rá, hogy az ő edes kővér gyer-
meke nem a költőt, hanem az embert szereti
benne.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.
N. J. F. Az anyai emlék által megszentelt szülő-
város iránti szeretet és sovárgás egy pár helyen elég
csinos kifejezést nyert: de aztán oly hosszas elmélde-
ségebe téved s végre nagy ellaposodik, hogy becsét
veszt.

SZÜLŐFÖLDÉM. Erdélyi Jánosnak van egy szép
verse, melyre az nagyon emlékeztet: csak hogy az
sokkal szebb. Így kezdődik:

Szép vidék e honvidék,
Melyben én lakom stb.

Márcz. 15. (G. K.) Jó indulat, de semmi új
gondolat.

BÁNOS asszony. Kezdetnek megírja. De a dolog,
a mi benne van, régi, százszer meg van énekelve; a
köldekezésben, részletekben, a mi új volna: nem dom-
borodik ki. Még csak kísérlet, nem több.

HARMAD-ÉVE. Csinos s sorát kerítjük. A fordítás
maradhat, kaphatunk szebbet is, jobbat is.

ESŐS NAP. (Longfellow.) Háromszor is le van for-
dítva magyarra s minden tekintetben jobban.

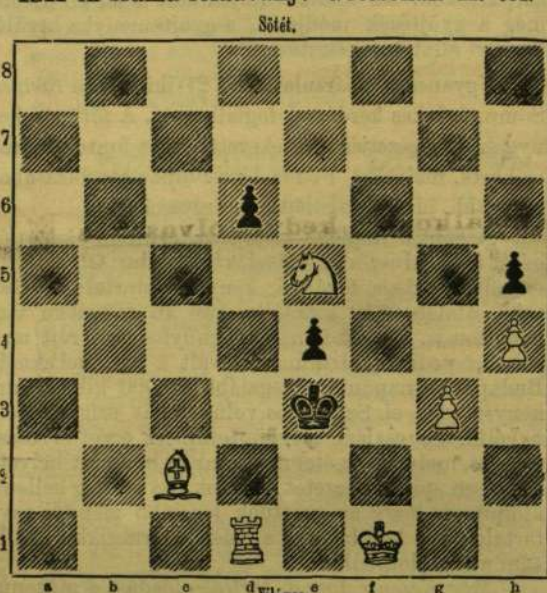
SZÉKELYFÖLDÉN. Elég csinos, de semmi új benne.
Hang, gondolat, menet, még a versforma is, nagyon
emlékeztet egy rokontárgyú versre.

ALUDJ CSAK. Az előbbinél jobb: s a versszakok
egybefűzése a végső refránnal s az utolsó előtti sor
átvételével, bizonyos hangulatot v. d. Ezen kívül
nincs is más jelessége; közönséges, elcsépeelt gondo-
latok s képek.

NEM KÖZÖLHETŐK. Gondolj reám. Fenyevesek
közt. — Sárd. — Bort ha mondom. — Csóka Perke.
— A bérczi vadász (Schiller). — Husz esztendő (elég-
ia). — Szegény anyám, mi lesz veled? — Memento
mori. — Jártam reggel Téli. Ha férfival letél. —
Zöld levelű gyenge fűcska. — Lány szerelem, akáz-
virág. Emléklül G... hoz.

SAKKJÁTÉK.

1211-ik számú feladvány. Gottschall H.-tól.

Világos indul s a negye lík lépésre mattot mond.

Az 1206. sz. feladvány megfejtése.

Világos.	Fejlesztés.	Szót.
1. Vc8—e1	---	Kd5—d4
2. Kf5—e6	---	d6—d5
3. Ke6—e7	---	Kd4—e5
4. Vc1—e3	---	---

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József.
Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapest K. J.
és F. H. Andorfi Sándor. Darvasné. A pécsi sz. Pál
társulat. A pesti sakk-kör.

Tartalom.

Szöveg: Gróf Degenfeld-Schomburg Imre. — Csön-
des özi.... (Szabolcs, október 3.) Költemény. Varnai
B. Sándortól. — Babet. Elbeszélés. Irta Bakay San-
dor. — Mesterséges gyönyörök. — Faragó Ödön fol-
olvasása Kínáról. — Az aradi színház égése. —
Egyveleg. — Wagner Rikárd. — A besorozott galam-
bok. — Szörös emberek és szakállas asszonyok. —
Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. —
Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondaní-
való. — Sakkjáték. — Heti napár.

Képek: Gróf Degenfeld-Schomburg Imre. Koller
tanár fényképe után. — Képek Kínáról. 1. Emlékmu-
a nagy Láma tiszteletére. 2. Egy kintő boncz siren-
léke Pekingben. 3. Fialat kínai asszony. 4. A nagy
Láma Pekingben. 5. Eltesebb pekingi dáma. — Az
aradi színház. — Wagner Rikárd. — Szörös emberek
és szakállas asszonyok: 1. Helena Antonia Lüttichből.
2. Knechtin Erzsébet Appenzelből. 3. M... Viola
Pennsylvaniaiból. 4. T... Helen görög nő. 5. A baleti
csalóhalgy. 6—9. Az ambrazi szörös család.

Nap	Katholikus és protestáns	Csörgő-Orsz.	Izraeli
25	63 Valburga, V. 6. 0. Erdőske.	13 B. Hetvened.	18 Józias
26	Sándor, Por. p. Nesztor, Sándor	14 Cziril, Aux.	19 Józna
27	Leándor, Neszte Győző	15 Onemiz	20
28	Róman hit. Leándor,	16 Pamfil vt.	21 Junda
1	Albin vt.	17 Tivadar vt.	22 Judas
2	Simplicz p.	18 Leo pápa	23 Templ.
3	Ginda	19 Artip	24 Sab. S

Holdváltásai: D Utolsó negy. 2. 6. 42. pk. regg.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nehézskört (epilepsia) gyógyít levél ut-
ján dr. Kállás specialista.
Drezdában (Szászország). — A nagy siker (8000) miatt
nagy arányában a párisi tudományos társaságtól.

Halld! Lásd! Csodáld!
Csak 2 frt 80 kr.
inga-óra

éberszövel és riadó-szerkezettel, ánom diófa kerethe-
fogalva, ingával és bronz súlyokkal.
Ez előnyökön kívül ez óra még azon megfizethetlen
tulajdonságokkal bír, hogy sötét éjjel

számlapja világít
föltötte csodaszép, violaszínű, búvési szép világító
fényben s ezen intenzív világítási erővel

10 évi kezesség
vállalati. — Száz meg száz vevő, kik ez órát látták
és megvették, mintegy meglepetésként ezen, még
soha nem létezett

hihetetlen olcsóság által.
Kötelességükre figyelmeztetünk minden olvasót
arra, hogy mióta órák egyáltalában léteznek, hasonló,
föltötte praktikus és hihetetlen olcsóság még nem for-
dult elő, mert

csodálkozzál, kedves olvasó
mily kellemes, mily megkapó, ha éjjel az ember fel-
ébred s a nélkül, hogy a gyertya meggyújtának, az
óra búvési magikus világító fényben, barátságosan ra-
gog fel s legsötétebb éjszakának idején is pon-
tosan, egy percze, egy pillanatra megmutatja, hogy
hány óra van; épen így éberszét ez óra, éberszét
készülékével, bármely letézés szerinti időben.

A legtöbb családban, legtöbb hivatalban ezen óra
valóságosan nélkülözhetlen, sőt mi több, házi ha-
ráttá vált s küldünk belőle, míg a készlet tart (még
1240 darab van raktárunkon) 2,80 kr. csekély ösz-
szegnek készpénzből beküldése, vagy utánvét mellett.

Postai vagy távirati megrendelések a következő
cím alatt küldendők

Vereinigtes Uhren-Depót,
Wien I. Ringstrasse Ecke der Christinegasse Nr. 2.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

600 forintot
fizetek

annak, a kia Grimburg gyógy-
szerész fog- és szájjvizét hasz-
nálva, valamikor ismét fogfá-
jást kapna, vagy szája szagos
lenne. Az eredmény minden
várakozáson felül biztos; mert
a hol már más szer nem segít,
e fog- és szájjviz, még a legő-
jüngőbb fogfájást is csilla-
pítja, és a szájból még az évek
óta fennálló rossz szagot is
megszünteti. Ára egy kettős
üvegnek 60 kr., használható
utastással. Kisérleti üvegek,
40 kr., utánvét mellett kül-
dretszár számított. 876

Egyedüli és kizárólag szállított:

HECHT, Bécsben,

L. Christinegasse, Parterre.

Dr. FAY KISS

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítá-
sal 75 krajczár.

szepesi kárpát-növény-czukorkák egy skatulya használati
utasítással 35 krajczár.

szepesi kárpát-növény-thea egy csomag használati utasítással
30 kr., kisebb csomag 25 krajczár.

Mell- és tüdő-betegeknek!
15 év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánlottak: köhögés,
hurut, rekedtség, köh-hurut (szamachurut), nátha (influenza), szék-
mellőgés, lélekelt kimerő, oldalszúrás, kifogott torokgyulladás, tüdő-
gyulladás és egyéb kimerő és gyengítő betegségekben. Valódi minő-
ségben kaphatók magánál a készítőnél Faykiss József, gyógyszer-
észtől Temesvártól (Józsefváros); Budapest: Török József
gyógyszergyáránál király-utca 12. sz.; Thalhammer és Seitz, keres-
kedő, Edesutty L., Erzsébet-ter 1. sz., Kochmeister Frigyes
utóadnál, és a legtöbb magyarországi gyógyszerárban. 857

csodálkozzál, kedves olvasó
mily kellemes, mily megkapó, ha éjjel az ember fel-
ébred s a nélkül, hogy a gyertya meggyújtának, az
óra búvési magikus világító fényben, barátságosan ra-
gog fel s legsötétebb éjszakának idején is pon-
tosan, egy percze, egy pillanatra megmutatja, hogy
hány óra van; épen így éberszét ez óra, éberszét
készülékével, bármely letézés szerinti időben.

A legtöbb családban, legtöbb hivatalban ezen óra
valóságosan nélkülözhetlen, sőt mi több, házi ha-
ráttá vált s küldünk belőle, míg a készlet tart (még
1240 darab van raktárunkon) 2,80 kr. csekély ösz-
szegnek készpénzből beküldése, vagy utánvét mellett.

Postai vagy távirati megrendelések a következő
cím alatt küldendők

Vereinigtes Uhren-Depót,
Wien I. Ringstrasse Ecke der Christinegasse Nr. 2.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

Irta: Dr. GÖÖZ JÓZSEF fővárosi tanító.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvtárunknál kapható:

BUDAPEST TÖRTÉNETE.

A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA.

A BUDAPESTI (BUDAI) TANITÓEGYLET MEGBIZÁSÁBÓL

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

ÚJABB KÖLTEMÉNYEK

IRTA

BARTÓK LAJOS.

Ara füzve 1 forint 20 krajczár. Diszkötésben 2 forint.

TARTALOM:

Kárpáti emlékek. Előhang. — Viszontlátás. — A természetben. — Hogy torlanak föl. Ha a kemény emberségtől. — Völgybe le, hegyre föl. — Midőn először jártam. — Poprádi völgy. — A poprádi kertben. — Több csillagot. — A Róza-menedékház Tátrafüred. Neved fenyőbe véstem. — Kertver dördült. — Vihar után. — Jer, édes. — A bércek a felhőkbe. — Korintizás út. — Csak most, hogy töled. — Korintizás. — Az erdei kápolna. — Rohannak a felhők. — A dobogó kő. (Pásztor-regé.) — Oh a bércek.

Szibajok. Mint az orvos. — Ne néztél volna rám soha. — Olykor azt hiszem, szeretsz. Egy csók, válladra lopva. — Megvallotta hát: szeret. — Ha szerettél és csaldóld. — Kedves leány, ugye, azt képezed. — Béli emlék. — Tolvaj nem üt zajt. — Szerelmes levél. — Ha már egy leány nevé. — Kedves mamák. — Lányról ne hidd. — Azok a kedves. — A te ajkad. — Ne higgy. — Régi szerelmünkre kérlek. — Ne csókot adj. — Ajkam ha gyönyöl. — Még mindig a régi. — Esernyő alatt. — Arczékemre. — Ejszamek. — Higgy e szívnek. — Clotildhoz. — Vénus és Amor. — Utolsó szó. — Össz van a pusztán. — Barangolások. (Az album) I. II. — Az ifjúsággal.

Paradicsommadár. Regé.

Képek és órák. A száraz malom. — Petőfi szobra előtt. — Mit sottognak a margitszigeti tölgyek. — A Kossuth-nóta. — A jég hátán. — Kit szeretsz? (G. Prati.) — Lendvay emlékezte. — Prolog. — A szegény gyermekek. — Az ifjúság a boldogság. Az ember szíve.

Kopaszsg,

a haj őszülése és korpaképződés

ellen a naponta érkező bizonyítványok és közönségi iratok tanácsa szerint egyáltalán jókát bizonyított szer a

TANNIN-OLAJ

Dr. Morastól.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szívvel-kéjjel szívesen Dr. Moras Tannin-olaját, melynek egy nagy palackját küldtem. E szer hatására olyan látni, hogy a hajam hullása teljesen megszűnt, s a szűrt után-növés immár látható is.

Bécs, 1880. január 5.

Wagner Vilmos.

Tisztelt gyógyszerész urak! Prágában. Szeretném megköszönni, hogy Dr. Moras Tannin-olaját nemcsak a hajam, hanem a bőröm számára is használtam. E szer hatására olyan látni, hogy a hajam hullása teljesen megszűnt, s a szűrt után-növés immár látható is.

Bécs, 1880. január 5.

Wagner Vilmos.

Martha a d. 1879. aug. 18-án.

Tekintetes Ur! Hatalmas embernek kopasz fejét bírti nem valami kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agyastyán volnék. E szer hatására olyan látni, hogy a hajam hullása teljesen megszűnt, s a szűrt után-növés immár látható is.

Bécs, 1880. január 5.

Wagner Vilmos.

Kapható 2 és 1 ftos palackokban.

Főletét Magyarországi szászok Török J. gyógyszerész társ. Budapest, király-utca. Pozsonyban Pistori Felix gyógyszerész. Tótvárcsón Tarasz József gyógyszerész. Zágrábban Mittelbach Zsig. gyógyszerész.

Tapasztalataim, melyeket több évi működésem alatt bécsi, németországi és belgiumi gyógyszerárakban szerente, de azon körülmény is, hogy a külföldi gyógyszerek elszaporodását ellensúlyozzam, arra indítottak, hogy a legnagyobb gyógyszerrejtő növénykivonatokból, orvosi utasítás szerint a máris nagy kedveltségű

kárpáti egészségi labdacsoakat készítek s árusítom, melyek elduglások, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomoraj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltólag, aranyér, bőrkütségek, közsérvény. vízi kór és vesébajok ellen a legfőbb sikerrel alkalmazhatók. Egy 15 labdacso tartalmazó skatulya 21 krba kerül, egy 6 skatulyából álló terekes 1 ft 5 kr. és 5 kr. a fuvarlevél. Bérmentve küldetik a megrendelt mennyiség akkor, ha a labdacso árúhoz 20 kr. mellékeltek a bérmentetés céljából. Szerem megrendelésekor legjobb pénztárványokat használni.

Kárpáti Köszvény - Folyadék.

Köszvény és csúszos bántalmak, fleazmok, izmok és idegek merevsége, vérhólyagok, zárazások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi gúrsók (lábkra-gúrsók), idegfájdalmak, hosszasan tartó bekötés következtében előállt daganatok ellen és főleg erősítőül nagy fátadalmak, hosszas gyalogolások előtt és után stb.

Egy palack ára 85 krajczár. — Ha a folyadék árához 45 krajczár mellékeltek, és az egész összeg postai-utalványgyal beküldetik, akkor a megrendelt mennyiség az összes bíródomlombba bárhova, bérmentve küldetik. Ezen esetben egy palack ára 1 ft 10 krajczár, két palack ára 1 ft 20 krajczár, három palack ára 1 ft 30 krajczár, négy palack ára 1 ft 38 krajczár, öt palack ára 1 ft 40 krajczár. — Főraktár: Malackán, Friedrich János gyógyszerésznél. Budapesten: Pataky Károly gyógyszerésznél. Széchenyi sétány az újépülettel szemben. 833

Kérem az ön egészségi labdacsoinak beküldését, mivel azok Magyarországon való tartozkodásom alatt nekem már egyszer igen jó szolgálatot tettek.

Koburg, nov. 11. 1880.

Koburg hercege.

Mi alulírottak szent kötelességünknek tartjuk, önnek melyen tisztelt ur, kitűnő hatású labdacsoit szívünk melyéből eredő köszönetünket nyilvánítani. Mióta mi azokat családunkban, mint gyógyszer használtuk minden betegségtől mentek vagyunk és ont legnagyobb jöttevünknek tekintjük. 1880. nov. 23. Stechlik, rezonáló-mester. Kollonienban. Mayer, rezonáló Pécsett. Wagner, rezonáló Pécsett. Wakács kovácsm. Kollonienban. Hahler, kovácssegéd Kollonienban. Musalik, kovácssegéd Kollonienban. Rinka, esztergályozó-mester Kollonienban. Weibl, esztergályozó-mester Kollonienban. Wallek, gépész Kollonienban. Pfeiffer, éjtömestor Pécsett. Neumann, kereskedő Pécsett. Drebits, plebanus Pécsett. Weisz, üzletvezető Pécsett. Kolbek, vonatkísérő Pécsett. Laber, áll-felügy. Üszöghön. Prausze, vasuti alkalmazott Üszöghön. Wagner Pál, vasuti alkalm. Üszöghön.

Singerstr. 15.

zum gold. Reichsapfel

PSERHOFER J.-féle

gyógyszertár Bécsben.

Vértisztító labdacso.

ezelőtt egyetemes pillulának nevezetve, teljes joggal megérdemli az utóbbi elnevezést, minth valóban alig létezik betegség, melyben a labdacso már eszereszen nem bizonyították volna csodás hatását. A legkisebb betegekben, mikor számos más orvosság használtatni lett alkalmazva, e pillula által szándékosan és pedig rövid használat után, teljes gyógyulás áll be. 1 doboz 15 labdacsoval 21 kr., 1 terekes 6 dobozzal 1 ft 5 kr., bérmen ellen utóvételre 1 ft 10 kr. (Később 1 terekesnél nem szállítatik.) Számtalan levél érkezett, melyekben a labdacso fogadását a legkövetkezőbb és súlyos betegségektől történt fölggyógyulásként köszönetet mondanak. Mindenki, aki csak egyszer tett velük kísérletet, tovább ajánlja a labdacsokat.

A sok köszönő iratból közlünk néhányat:

Waldhofen az Ybs mell. 1880. november 21.

Nyilvános köszönet:

Tekintetes ur! 1862 óta szenvedtem aranyeres bántalomban és húgycsebetegségben; orvosoltattam is magamat, de minden siker nélkül, bajom mind rosszabbá vált, úgy hogy lád múltával hovez kezdtem, és végre, a belső szerveim elpusztultak (kötetkeztem); teljes évtárgyalanság állott be, s mikélt csak a legesélyesebb éket vagy egy korpi vizet nyeltem le, alig bírtam a puffadás, nehézség és felfúvódás miatt egyenesen állni, migsem végre az ön csodás orvoslás hatására vértisztító labdacsoi használatához folyamodtam, melyek nem tévesztették el hatását, s emegmet csaknem gyögyíthetetlen bajomból tökéletesen meggyógyítottak. — Minak következtében én a tekintetes urnak vértisztító labdacsoi a más erősítő gyógyszerét nem grözöm hála, s elismerésemet elegeteképpen kifejeztem. — Kiváló mély tisztelettel.

Oellinger János.

Tisztelt uram! Szeretném voltam, véletlenül az ön vértisztító labdacsohoz jutottam, melyek nálam csodás hatással bírnak. Ezek óta szenvedem fölfúvódás és szédülésben; egy bértem 10 labdacso adott az ön kitűnő labdacsoiból, s a 10 labdacso öt teljesen helyre állított hogy csodálom. Köszönettel kérek újabb 1 terekeset.

Pisla, 1881. márc. 13.

Parr András.

Bécs, 1879. nov. 22.

Tekintetes ur! Az 1826-ik évtől kezdve egy két éves váltóka után folyton beteg, s egészen oda voltam, hovez kezd és oldhatatlan, under és éjszaka, bizonyítottam, fölfúvódás, álmatlan éjszakai voltak életem napi gyötrelmeim. Ezen 53 évi időközben 84 orvost, köztük két professort Bécsből hívtam meg tanácsadásra véget, de mind haszontalan, bajom napról-napra súlyosabb lett. Még csak ezen év október 23-án eljutam az ön csodálatos labdacsoihoz, melyek, meghoztam, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erőteljes és tökéletesen egészséges vagyok, úgy hogy most ismét egyetemesnek ajánlom.

T. K.

Bécs, 1881. február 20.

Cseney, 1874. máj. 17.

Tisztelt uram! Mitűn vértisztító labdacsoi nálam, ki sok évi idűl gyomorhajban és tágságosságban szenvedtem, nem csak az általam várt hatást, hanem sokkal erősebb hatást keltett, nem állhatott ellen, más hasonló bajokban szenvedők körében, és kérem: nekem utolj 2 terekeset küldene postaküldetéssel, ha ön ezen szolgálatát, jólléhet növeléséért nekem nyilvánosan is dicsőíti.

Splisotk Balázs.

Amerikai köszvény-kenőcs, és biztonosan ható, kétértelmű legjobb szer minden köszvényes és csúszos baj, nevezetesen hálgycsebetegség, húgycsebetegség, gúrcs, ideges fogfájás, fejfájás, fülgyulladás, stb. stb. ellen. 1 ft 20 kr.

Anatherin száj-viz, cs. k. szab. valódi.

Altalanosan elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvege 1 ft 40 krajczár.

Szem-essencia, dr. Romershausen-tól.

fenntartására; eredeti üvegekben a 2.50 és 1 ft 50 kr.

Chinai toilette-szappan, a legkövetkező pangyártás terén. Használatát után a bőr bármilyen sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, Altalanosan ismert jeles hálszer hurut, rekedtség, főtökőh, stb. ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balsam Pscherhofer J.-tól, évek óta legbiztosabb szernek van elismerése, mindennemű fagybajok és idűl sebek stb. ellen. 1 tégely 40 kr.

Élet-essencia (prágai csepp), jeles gyomor, rossz emésztés s indennemű altesti bajok ellen. Egy üvege 20 kr.

Valamennyi francia különlegesség raktáron tartatik, vagy kíváncsra pontosan és legelőszöbben beszeresetik.

A legtöbb elősorolt speciális kapható Budapesten, Török József gyógyszerész-tárában, király-utca 12. sz. alatt is.

Postai küldemények 5 ft aluli megrendeléseknél csak az összeg előleges beküldése mellett, nagyobb összegeknél utánvétellel is eszközölhetnek.

VASÁRNAPI UJSÁG

9-ik szám 1883. BUDAPEST, MÁRCIUS 4. XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: A VASÁRNAPI UJSÁG évi 12 ft, egyszéves 8 ft, egyszéves 4 ft. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egyszéves 8 ft, egyszéves 4 ft. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egyszéves 8 ft, egyszéves 4 ft. Kulföldi előfizetésekre a postai megfizetési módra van tekintet.

BÁRÓ PRÓRAY DEZSŐ.

MAGYARORSZÁGI ágostai hitvallásu egyház

sok köszönettel tartozik a Prónay-családnak. A Prónayak nevével van összekötve

nem egy életbevágó intézkedés, mely az egyház

jövőjére kihatással bír, nem egy erőlyes föllépés, melyre a megtámadott és kétségbevert

jogok érdekében szükség volt; az ő bölcseségök

vezérelte az egyház hajóját nem egy vihar közepette, az ő tapintatuknak sikerült sokszor

váltásos helyzetek között is megővni az egyház

érdekeit, előmozdítani annak céljait s összhangban tartani a haza érdekeivel.

Legtöbb erő az ágostai egyháznak újabb

időben az egységes szervezést, a főfelügyelői intézmény behozatala adott. Az országban levő négy

kerületi felügyelő fölé még egy főfelügyelő állított

a világiak közül, mi által egyrészt az egységes

vezetés erejével ruházott fel az egyház, másrészt pedig kifejezést talált a demokratikus

elv is, midőn a legfőbb hatalmat egy választott

világi férfi kezébe teszi le.

Már száz és kilenc esztendő előtt, mikor

1774-ben arról volt szó, hogy az egyháznak mai

szervezete megadassék, a Prónayakat látjuk

leginkább buzgólnodni. Prónay László és Gábor,

valamint Beleznay Miklós gróf a mozgalom

legfőbb intézői, ők hatnak erre egyrészt idehaza

híveknél, ők másrészt a királlyal, Mária Teréziánál is. Nekik sikerül megnyerni tervöknek az

udvart egészen. Az akkori időkben annyival is

nagyobb eredmény, mert az egyház folytonos

sérlemekkel járul az udvar elé, s ezek sokkal

ézszerűbben, könnyebben lesznek fölterjesztve is, elintézve is, miután nem minden

kerület külön, egymástól eltérő dolgokkal s

alkalommal járul a trón elé.

Ez idő óta most van nyolczadik egyetemes

főfelügyelője az ágostai egyháznak. Ez a harmadik

a Prónay bárók családjából, s azonfelül még egy báró Prónay megválasztott, de tekintettel

agg korára, a megtiszteltetést nem fogadta el. 1819-ben b. Prónay Sándor választott meg

erre a tisztre, a nagytudomány, a hazai irodalomban is működő férfi, támogatója minden

nemes ügynek (többek között Körösi Csoma Sándor utazását keletre leginkább ő tette lehetővé

gazdag segélyével), a ki már 1791-ben lelke volt az ágostaiak zsinatjának, s mint főfelügyelő

1839-ig állott az egyház élén. 1860-ban testvére

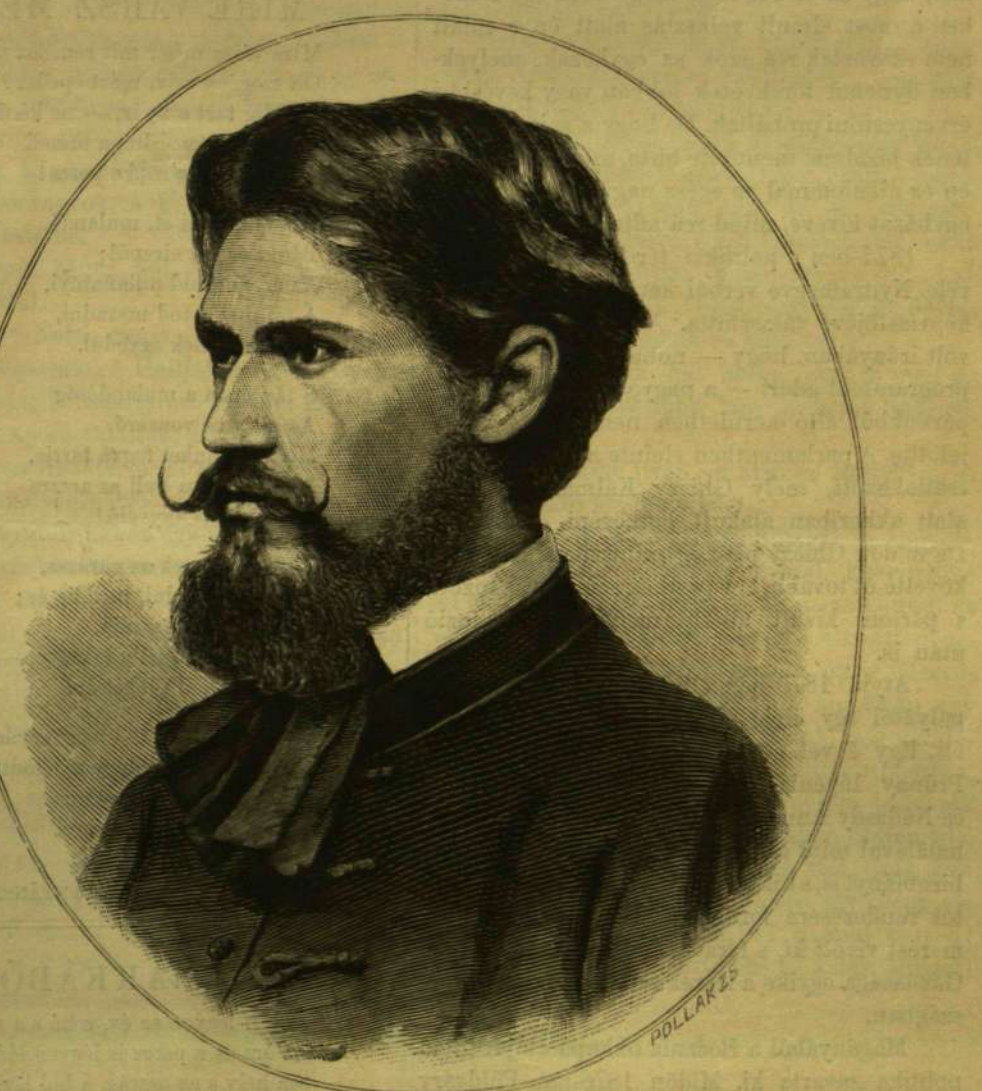
fiát, örökösét, b. Prónay Albertet érte a meg-

választatás, de ő e megtiszteltetést nem fogadta el. Helyette b. Prónay Gábor választották meg, a ki a nehéz abszolutisztikus idők alatt is nagy bölcseséggel s kitűnő tapintattal vezette egyháza ügyét. 1875-ben bekövetkezett halála alkalmából a Vasárnapi Ujság is megemlékezett úgy ebbeli, mint a közügyek más terén szerzett kiváló érdemeiről.

Utódja Zsedényi, majd b. Radvánszky Antal lett ennek halálával a tavaly uredésbe jött főfelügyelői tisztségre ez év elején a szavazatok túlnyomó része b. Prónay Gábor fiára, Dezsőre esett.

Blatniczai és tóprónai b. Prónay Dezső

született 1848. október 22-én Budapesten. Atyja és anyja, Podmaniczky Karolina bárónő, mindent elkövettek, hogy fiuknak mentől kitűnőbb nevelést adjanak. A gimnáziumot magán uton végeztették ugyan vele, de vizsgatételre az első osztályokból leküldötték a nagykőrösi reform. főiskolába, mely intézet akkor az országban nagy hírnevet ért el, s melynek tanári kara sok dicsőséget arasztott akkor az iskolára. Később, hogy a magántanulással mindenkor beállni szokott hátrányok a fiatal tanuló előhala

Ellinger fényképe után.

BÁRÓ PRÓRAY DEZSŐ.